SK-103 छान्दोग्योपनिषदि 6,7,8 अध्यायाः शाङ्करभाष्योपेताः

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) निचैः यथाकामं पञ्च मन्त्राः पूर्यन्ताम्। 1x5=5

1) येनाश्रुतं..........भवतीति॥
2) ता आप ऐक्षन्त बह्व्यः स्याम............जायते॥
3) एतद्ध स्म वै तद्विद्वांस................ह्येभ्यो विदाञ्चक्रुः॥
4) तेजोऽशितं त्रेधा............सा वाक्॥
5) नाम वा ऋग्वेदो......वेदानां वेः॥
6) अस्ति भगवो मनसो........ब्रवीत्विति॥
7) स यः सङ्कल्पं ब्रह्मेत्युपास्ते...........अभिसिद्ध्यति।

B) अधस्ताद् वाक्येनैकेन पञ्चानाम् उत्तरं लिखत। 1x5=5

1) अद्वितीयमिति शब्देन किं प्रतिषिध्यते ?
2) सुषुप्तादौ सत्सम्पन्ना व्याघ्रादयः कथं पुनः व्याघ्रत्वादिनैव उत्तिष्ठन्ति ?
3) लवणोपमानेन किं प्रतिपिपादयिषितम् ?
4) ब्रह्मचर्यशब्दस्य अर्थः कः ?
5) वागिन्द्रियं शरीरे कुत्र स्थितं वर्तते ?
6) मनो हि आत्मा इति कुतः उच्यते ?
7) अपराजिता पूः का?

C) अर्वाक् यथारुचि पञ्च भाष्यदिशा विव्रियन्ताम्। 3x5=15

1) गुरुकुलात् प्रत्यागतस्य श्वेतकेतोः वर्तनं प्रदर्शयत।
2) प्राणानाम् अम्मयत्वं अपां च त्रेधा विभागं प्रदर्शयत।
3) शकुनिदृष्टान्तेन सुषुप्तौ जीवस्थितिं वर्णयत।
4) मुमूर्षोः दृष्टान्तेन वागादीनां लयक्रमं प्रदर्शयत।
5) ज्ञानोदयसमनन्तरमेव सर्वकर्मक्षयाङ्गीकारे का आपत्तिः?
6) स्वमहिम्नि प्रतिष्ठितः भूमा इत्युक्त्वा पुनः अप्रतिष्ठितः इति कुतो वदति श्रुतिः?

7) अहङ्कारादेशः किमर्थं क्रियते?

D) निम्नलिखितेषु यथाच्छन्दं त्रयः यथाभाष्यं समाधेयाः। **5x3=15**

1) एकविज्ञानेन सर्वविज्ञानप्रतिज्ञां दृष्टान्तैः द्रढयत।

2) पुरुषस्य षोडशकलात्मकतां गमयत।

3) नारदस्य गुरूपसदनं विवृणुत।

4) विपरीग्राहिणौ इन्द्रविरोचनौ निवर्तमानौ कुतः प्रजापतिना न निवारितौ?

5) यज्ञ-सत्रायणादिकं ब्रह्मचर्यमेव इत्यस्य क आशयः?

E) नीचैः प्रदत्तयोः अनुप्रियमेकं सभाष्यम् अनुबध्नीत। **10x1=10**

1) भूमब्रह्मप्राप्तिक्रमं विवृणुत।

2) इन्द्रस्य भ्रमग्रहणं प्रजापतिः कथम् अपास्यदिति विवृणुत।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/15-20/J2019/SK-104

SK-104 बृहदारण्यकोपनिषदः शाङ्करभाष्यम्(3,4)

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) यथाकामं दश प्रश्नाः समाधेयाः। 1x10=10

1) वेदान्तिनां नये नित्यकर्मणां फलं किम् ?
2) आरुणियाज्ञवल्क्ययोः संवादः तृतीयाध्यायस्य कस्मिन्ब्राह्मणे उपलभ्यते ?
3) रुद्राः कति? के ते ?
4) पुण्यस्य च पर उत्कर्षः कः ?
5) किं नाम शस्त्रम् ?
6) "न दृष्टेः द्रष्टारं पश्येः" अत्र भर्तृप्रपञ्चमतं किम् ?
7) किं नाम बलम् ?
8) अष्टसंख्याकाः ग्रहाः के ?
9) इन्द्रः कः ?
10) यज्ञे चत्वारः ऋत्विजः के ?
11) षड्देवाः के ?
12) अष्टमब्राह्मणं किमर्थमारब्धम् ?

B) यथारुचि पञ्च विव्रियन्ताम्। 3x5=15

1) यदिदं सर्वं मृत्युनाप्तं सर्वं मृत्युनाभिपन्नं केन यजमानः...।
2) यदिदं सर्वं मृत्योरन्नं का स्वित्सा देवता..।
3) तस्माद् ब्राह्मणः पाण्डित्यं निर्विद्य..।
4) एष त आत्मा सर्वान्तरोऽतोऽन्यदार्तम्।
5) यः पृथिव्यां तिष्ठन् पृथिव्या अन्तरो यं पृथिवी न वेद।
6) कतमे रुद्रा इति दशेमे पुरुषे प्राणाः।
7) तद्वा एतदक्षरं गार्ग्यदृष्टं द्रष्टृ..।

C) यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः। 5x3=15

1) कहोलब्राह्मणदिशा पारिव्राज्यविधेः कर्मविधिविरोधाविरोधविचारः।

2) शाकल्यब्राह्मणानुसारं देवताभेददर्शनपूर्वकं ब्रह्मस्वरूपप्रतिपादनम्।

3) आश्वलब्राह्मणतात्पर्यार्थः।

4) उषस्तब्राह्मणानुसारं चिदात्मनः सर्वान्तरत्ववर्णनम्।

5) चतुर्थाध्यायस्य द्वितीयब्राह्मणानुसारं जनकं प्रति याज्ञवल्क्योपदेशः।

D) अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। **10x1=10**

1) याज्ञवल्क्यार्तभागसंवाददिशा ग्रहातिग्रहरूपमृत्युं व्याख्याय विद्वत्पुरुषस्य प्राणादयः उत्क्रामन्ति आहोस्विन्नेति परामर्शयत।

2) अष्टमब्राह्मणमुखेन गार्गिकृतप्रश्नद्वयं सोत्तरं व्याख्यात।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/14-19/J2019/SK-107

SK-107 केनोपनिषत् ऐतरेयोपनिषत् च सशाङ्करभाष्ये

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

A) नीचैः दत्तेषु यथाकामं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10

1) केनोपनिषत् इति उपनिषन्नाम किमर्थम्?
2) इदन्द्र नाम कस्य?व्युत्पत्तिं लिखत।
3) विदृतिः का?
4) सूर्य आत्मा जगतः इति वाक्यं कस्य वेदस्य?
5) कः सर्वज्ञस्वभावः?
6) कर्म कदा परिसमाप्यते?
7) ऐतरेयोपनिषत् केन वेदेन सम्बद्धा?
8) ऋग्वेदस्य महावाक्यं किम्?
9) प्रत्यगात्मविज्ञानं श्रोतुं मन्तुं विज्ञातुं कस्य सामर्थ्यमुपपद्यते?
10) इष् धातोः कौ अर्थौ केन इषितमिति स्थले न गृह्येते इति भाष्यकारः?
11) परः परमात्मा केन प्रमाणेन प्रत्याययितुं शक्यः?
12) अविदितादधि इत्यत्र अधिशब्दार्थः कः?

B) निम्नलिखितेषु यथारुचि पञ्च भाष्यदिशा विव्रियन्ताम्। 3x5=15

1) अशनापिपासयोः विभागं कुरुत।
2) वामदेवोक्तिं सप्रसंगं प्रदर्शयत।
3) अध्यात्मब्रह्मोपासनप्रकारं वर्णयत।
4) कस्मादिन्द्रः अन्यान् देवान् अतिशेरते इति सप्रसंगं वर्णयत।
5) अग्निवाय्वोः गर्वहरणप्रसंगं वर्णयत।
6) अग्न्यादि देवताप्ययलक्षणापि गतिः संसारदुःखोपशमाय नालमिति यथाप्रसंगं वर्णयत।
7) अग्निर्वाग्भूत्वा इत्यादि मन्त्रार्थं वर्णयत।

C) अत्र यथाच्छन्दं त्रयः यथाभाष्यं समाधेयाः। 5x3=15

1) अम्भादिलोकानां सृष्टिं वर्णयित्वा तत् तत् स्थानं निर्दिशत।

2) देवतानामन्नायतनयोः याचनाप्रसंगं वर्णय़त।

3) विद्याञ्चाविद्याञ्च इति मन्त्रार्थम् ऐतरेयदिशा विवृणुत।

4) स म आत्मेति वेदनं कथमिति आख्यायिकाद्वारा वर्णयत।

5) केनेषितमिति मन्त्रार्थं यथाभाष्यं वर्णयत।

D) अधस्ताद् अनुप्रियमेकं सभाष्यम् अनुबध्नीत। 10x1=10

1) इन्द्रादीनां गर्वहरणवृत्तान्तं यथा केनोपनिषत् वर्णयित्वा अध्यात्मिकादि उपासनाप्रकारं गमयत।

2) ऐतरेयोपनिषदनुसारेण ज्ञानकर्मसमुच्चयवादं खण्डयत।

***

SK-107 केनोपनिषत् ऐतरेयोपनिषत् च सशाङ्करभाष्ये

कालावधिः - होराद्वयम् | पूर्णाङ्काः - 50

A) नीचैः दत्तेषु यथाकामं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10

1) सोयमात्मा पुण्येभ्यः प्रतिधीयते इत्यत्र प्रतिधीयते इत्यस्य कः अर्थः ?
2) आत्मनः ईक्षणव्यापारबोधिका ऐतरेय श्रुतिः का ?
3) नान्यत्किञ्चनमिषत् इत्यत्र मिषत् इत्यनेन कस्य निराकरणं क्रियते ?
4) अन्नं सिसृक्षुः ईश्वरः किमुद्दिश्य अभ्यतपत् ?
5) विदृतिः का ?
6) मूर्ध्नः विदृतिः नाम कस्मात् ?
7) ब्रह्म ततममपश्यत् इत्यस्य कः अर्थः ?
8) इदन्द्रः इत्यस्य शब्दार्थः कः ?
9) परोक्षप्रियाः के ?
10) श्रौतानि स्मार्तानि च कर्माणि किमर्थं भवन्ति ?
11) इषितमिति छान्दसप्रयोगस्य लोके किं रूपम् ?
12) अस्माल्लोकात् प्रेत्य इत्यत्र लोकशब्देन कस्य ग्रहणम् ?

B) निम्नलिखितेषु यथारुचि पञ्च भाष्यदिशा विव्रियन्ताम्। 3x5=15

1) इन्द्रियगोलकानां, इन्द्रियाणां,तदधिष्ठातृदेवतानां चोत्पत्तिं ऐतरेयानुसारं वर्णयत।
2) गवाश्वशरीरयोः निराकरणप्रसंगं वर्णयत।
3) नाहं मन्ये सुवेदेति मन्त्रार्थं वर्णयत।
4) वायोः गर्वहरणवृत्तान्तं सप्रसंगं वर्णयत।
5) इन्द्रस्योमादर्शनप्रसंगं वर्णयत।
6) विराटपुरुषोत्पत्तिमैतरेयदिशा व्याख्यात।
7) जीवसृष्ट्युत्तरमन्नादिसृष्टिकर्तृत्वे ईश्वरस्य स्वातन्त्र्यं सिद्ध्यति इति सप्रसंगं वर्णयत।

C) अत्र यथाच्छन्दं त्रयः यथाभाष्यं समाधेयाः। 5x3=15

1) देवतानां स्वायतनप्रवेशश्रुतिं व्याख्यात।

2) अधिदैवरूपेण ब्रह्मोपासनं यथाकेनोपनिषत् वर्णयत।

3) उक्ता ते उपनिषदिति गुरोः वाक्यं विचारयत।

4) तस्यै तपो दमः कर्म इत्यादिमन्त्रेण विद्यासाधनमुपदिशत।

5) प्रतिबोधविदितमिति मन्त्रार्थं संगृह्णीत।

D) अधस्ताद् अनुप्रियमेकं सभाष्यम् अनुबध्नीत। **10x1=10**

1) ऐतरेयोपनिषदनुसारेण ज्ञानकर्मसमुच्चयवादं खण्डयत।

2) गुरुशिष्यसंवादरूपां केनोपनिषदाख्यायिकां वर्णयत।

***

SK-126 श्रीमद्भगवद्गीता (१३,१५,१८ शाङ्करभाष्यसमेता)

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) एकेन वाक्येन पदेन वा उत्तरत। 1x10=10

1) क्षेत्रं नाम किम् ?
2) क्षेत्रक्षेत्रज्ञौ केन ज्ञानेन विषयीक्रियेते ?
3) "सर्वधर्मान् परित्यज्य...."इति श्लोकं पूरयतु।
4) "ज्योतिषामपि तज्ज्योतिः..."इति श्लोकं पूरयतु।
5) "बहिरन्तश्च भूतानां...."इति श्लोकं पूरयतु।
6) "अमानित्वमदम्भित्वं...."इति श्लोकं पूरयतु।
7) वैराग्यं नाम किम्।
8) एषणात्रयं किम्।
9) प्रकृतिः कुत्र हेतुः।
10) अध्यात्मज्ञानं नाम किम् ?
11) ब्रह्म कुतः सर्वतःपाणिपादम् ?
12) ज्ञानगम्यं नाम किम् ?

B) सप्तसु पञ्च समासेन विवृणुत। 3x5=15

1) "मद्भावायोपपद्यते...."इति श्लोकार्थं भाष्यदिशा विवृणतु ?
2) पञ्च ज्ञानसाधनानि स्वभाषया आलोचयतु ?
3) सात्त्विकी बुद्धिः कीदृशी भवति।
4) "ध्यानेनात्मनि पश्यन्ति...."इति श्लोकार्थं भाष्यदिशा विवृणतु ?
5) "अधश्चोर्ध्वं प्रसृतास्तस्य...."इति श्लोकार्थं स्वभाषया प्रतिपादयतु?
6) "न तद्भासते सूर्यो...."इति श्लोकार्थं भाष्यदिशा विशदयत?
7) "ममैवांशो जीवलोके...."इति श्लोकार्थं भाष्यदिशा व्याख्यात?

C) त्रीणि विशदयत। **5x3=15**

1) ब्रह्मणः सर्वेन्द्रियगुणाभासत्वं स्वभाषया आलोचयत ?
2) “प्रकृतिं पुरुषं चैव.....” इत्यस्य श्लोकस्य अभिप्रायं भाष्यदिशा आलोचयतु?
3) सृष्टेः पूर्वं परं च जगतः स्वरूपं वर्णयतु?
4) “ज्योतिषामपि तज्ज्योतिः....”इति श्लोकार्थं भाष्यदिशा व्याख्यात?
5) “यदा भूतपृथग्भावं ....”इति श्लोकार्थं भाष्यदिशा व्याख्यात?

D) एकं प्रपञ्चयत। **10x1=10**

1) “एतावान् सर्वो हि वेदार्थो गीतार्थः च उपसंहृत्य उक्तः।” इति भाष्योक्तिं स्वभाषया प्रतिपादयत?
2) ज्ञानसाधनानां स्वरूपं विवृणतु?

***

RKMVERI/DSS/MAIS/2016-21/J2019/SK-131

SK-131 ब्रह्मसूत्रे १.१,२ सशाङ्करभाष्यम्।

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) यथाकामं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10

1) ग्रन्थम् पूरयत – "तमेतमविद्याख्यमात्मानात्मनोः... शास्त्राणि चेति"
2) ग्रन्थम् पूरयत – "उच्यते, देहेन्द्रियादिषु... व्यापारः सम्भवति"
3) ग्रन्थम् पूरयत – "आह कोऽयमध्यासो... भ्रम इति"
4) अध्याससम्भावनाग्रन्थे कस्य नियमस्याभावं वदन्ति भगवत्पादाः।
5) असत्ख्यातिवादिनः के।
6) जीवमुख्यप्राण... – सूत्रम् पूरयत।
7) छन्दोभिधानात्... – सूत्रम् पूरयत।
8) ज्योतिश्चरणाधिकरणे चरणाभिधानश्रुतिः का।
9) प्राणाधिकरणसूत्रे "अत एव" इत्यंशस्य कोऽर्थः।
10) शास्त्रयोनित्वाधिकरणे योनिशब्दस्य अर्थद्वयं किम्।
11) "तथा च लोकेऽनुभवः" – कीदृशोऽनुभवः।
12) "वेदान्तमीमांसाशास्त्रस्य व्याचिख्यासितस्येदमादिमं सूत्रम्" – भाष्यकृद्वचनेऽस्मिन् आदिमसूत्रप्रयोगेन को वादः खण्डितः।

B) यथारुचि पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1) इतरेतराध्यासः कः।
2) अध्यासशङ्काग्रन्थस्य तात्पर्यं किम्।
3) "सर्वाणि च शास्त्राणि विधिप्रतिषेधमोक्षपराणि" – तात्पर्यं किम्, कथञ्च तदुपपद्यते।
4) जिज्ञासाधिकरणस्य अथशब्दस्य किं व्याख्यानम्।
5) चतुस्सूत्र्यन्ते भगवत्पूज्यपादैरुद्धृतान् आचार्यसुन्दरपाण्ड्यप्रणीतान् श्लोकान् लिखत।
6) तन्निष्ठस्य मोक्षोपदेशात् – सप्रसङ्गं सूत्रार्थम् प्रदर्शयत।
7) सर्वत्र प्रसिद्धोपदेशादिति सूत्रस्य भाष्ये प्रतिपादितं सिद्धान्तं संक्षिपत।

C) यथाच्छन्दं त्रीन् व्याख्यात। 5x3=15

1) आनन्दमयाधिकरणस्य भाष्यकारहृदयानुसारी सिद्धान्तः।
2) जन्माद्यस्य यतः इति सूत्रस्य प्रतिपदार्थः तात्पर्यञ्च।
3) अन्तरधिकरणस्य सूत्राणि पञ्चाङ्गानि च।
4) अत्त्रधिकरणस्य सूत्राणि पञ्चाङ्गानि च।
5) प्रातर्दनाधिकरणस्य सर्वाणि सूत्राणि सतात्पर्यकाणि।

D) अनुप्रियमेकं व्याख्यात। 10x1=10

1) प्रासङ्गिकभगवत्पादीयवाक्योद्धारपूर्वकम् अन्यथाख्यातिवादं विविच्य (५-अङ्काः) अध्यासलक्षणं निरूपयत (५-अङ्काः)।
2) ईक्षत्यधिकरणस्य सर्वाणि सूत्राणि सार्थमुल्लिख्य पञ्चाङ्गानि प्रपञ्चयत।

***

SK-134 ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्यम्(2.4, 3.1)

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) यथाकामं दश प्रश्नाः समाधेयाः। 1x10=10

1) द्वितीयाध्यायस्य चतुर्थपादेन किं क्रियते ?

2) सप्तगत्यधिकरणेन कः विषयः परिहृतः ?

3) वागादिभ्यः प्राणः सर्वत्र भेदेन श्रूयते इत्यत्र किं श्रुतिप्रमाणम् ?

4) मुख्योपि प्राणः न जीववत् स्वतन्त्रः, कुतः ?

5) उदानः कः ?

6) संज्ञामूर्तिक्लृप्त्यधिकरणस्य विषयवाक्यं किम् ?

7) 'तस्य च नित्यत्वात्' इत्यत्र कस्य नित्यत्वमुच्यते ?

8) ‘न हिंस्यात् सर्वा भूतानि’ इत्यस्य अपवादः कः ?

9) कस्य मते चरणशब्देन सुकृतदुष्कृते प्रत्याय्येते ?

10) देहान्तरप्रतिपत्तौ प्राणानां गतिबोधिका श्रुतिः का ?

11) योगशास्त्रप्रसिद्धाः मनसः वृत्तयः काः ?

12) संज्ञामूर्तिक्लृप्त्यधिकरणस्य विषयवाक्यं किम् ?

B) निम्नलिखितेषु यथारुचि पञ्च विव्रियन्ताम्। 3x5=15

1) गौण्यसम्भवात्।

2) सप्त गतेर्विशेषितत्वाच्च।

3) पञ्चवृत्तिर्मनोवद्व्यपदिश्यते।

4) तस्य च नित्यत्वात्।

5) अशुद्धमिति चेन्न शब्दात्।

6) विद्याकर्मणोरिति तु प्रकृतत्वात्।

7) भाक्तं वानात्मवित्त्वात्तथाहि दर्शयति।

C) अत्र यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः। 5x3=15

1) प्राणोत्पत्त्यधिकरणम्।

2) ज्योतिराद्यधिकरणम्।

3) तदन्तरप्रतिपत्त्यधिकरणम्।

4) अनिष्टादिकार्यधिकरणम्।

5) कृतात्ययाधिकरणम्।

D) अधस्ताद् अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। 10x1=10

1) संज्ञामूर्तिक्लृप्त्यधिकरणदिशा नामरूपव्याकरणकर्तृत्वं विचारयत।

2) अन्याधिष्ठिताधिकरणमाश्रित्य लघून्यासं कुरुत।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/14-19/J2019/SK-136

SK-136 ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्यम् (3.4, 4.1-4)

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) यथाकामं दश प्रश्नाः समाधेयाः। 1x10=10

1) 'त्रयो धर्मस्कन्धाः' इति कस्यामुपनिषदि पठ्यते ?
2) 'उपमर्दं च' इत्यत्र कस्य उपमर्दः प्रोक्तः ?
3) आश्रमकर्मणां विद्योत्पत्तौ अपेक्षा इत्यत्र श्रुतिप्रमाणं किम् ?
4) 'आत्मेति तूपगच्छन्ति ग्राहयन्ति' इत्यत्र किं वाक्यमुदाहृतम् ?
5) उपासनायां दिगादिनियमाः न वर्तन्ते, कारणं किम् ?
6) सहकार्यन्तरविध्यधिकरणस्य विषयवाक्यं किम् ?
7) उपासनं नाम किम् ?
8) कर्माङ्गोपासनाया उदाहरणं किम् ?
9) मनोधिकरणस्य सिद्धान्तः कः ?
10) 'स्मर्यते च' इत्यत्र किं स्मृतम् ?
11) विधुराधिकरणस्य सिद्धान्तः कः ?
12) ऐहिकाधिकरणस्य संशयः कः ?

B) यथारुचि पञ्च विव्रियन्ताम्। 3x5=15

1) अनारब्धकार्ये एव तु पूर्वे तदवधेः।
2) अग्निहोत्रादि तु तत्कार्यायैव तद्दर्शनात्।
3) यदेव विद्ययेति हि।
4) ब्रह्मदृष्टिरुत्कर्षात्।
5) आवृत्तिरसकृदुपदेशात्।
6) नैकस्मिन् दर्शयतो हि।
7) तदाऽपीतेः संसारव्यपदेशात्।

C) यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः। 5x3=15

1) सर्वापेक्षाधिकरणम्।
2) सहकार्यन्तरविध्यधिकरणम्।
3) विधुराधिकरणम्।
4) पुरुषार्थाधिकरणम्।
5) आसीनाधिकरणम्।

D) अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। 10x1=10

1) शारीरकमीमांसाभाष्यदिशा उपासनापदार्थं विमर्शयत।
2) श्रवणादीनां ज्ञानसाधनानाम् आवृत्त्यनावृत्तिविचारं सभाष्यं कुरुत।

***

SK-141 भामती चतुःसूत्री

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) नीचैः दत्तेषु यथाकामं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10

1) प्रेक्षावत्प्रतिपित्सागोचरं किम् ?
2) “शास्त्रीये तु” इत्यत्र तु शब्दस्य कः अर्थ ?
3) आश्रमाध्यासमुदाहरत।
4) अवस्थाध्यासमुदाहरत।
5) विषयी कः ?
6) मिथ्याशब्दः किंवचनः ?
7) आगमः प्रत्यक्षस्य कीदृशं प्रामाण्यमुपहन्ति ?
8) मञ्चाः क्रोशन्ति इति कीदृशः प्रयोगः ?
9) सम्भेदशब्दार्थः कः ?
10) तात्पर्यनिर्णायकलिङ्गानि कानि ?
11) अभ्यासे अर्थभूयस्त्वे दृष्टान्तः कः ?
12) गौणः प्रत्ययः कः ?

B) निम्नलिखितेषु यथारुचि पञ्च विव्रियन्ताम्। 3x5=15

1) मङ्गलश्लोकं व्याख्यात।
2) श्रुत्यादयो अनुभवादयश्च यथासम्भवमिह प्रमाणं, आशयं स्पष्टयत।
3) शास्त्रयोनित्वाधिकरणे प्रथमवर्णकार्थः कः?
4) वर्णाश्रमाद्यध्यासान् सोदाहरणं सप्रसंगं प्रतिपादयत।
5) आगमस्य अनुपचरितार्थत्वं साधयत।
6) सन्ति च सहस्राध्यासाः, किमर्थं तद्विना आत्मानात्माध्यासः विचारितः ?
7) गौणमुख्ययोः भेदं गमयत।

C) अत्र यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः। 5x3=15

1) जन्माद्यधिकरणदिशा जगद्रूपं वर्णयत।

2) अख्यातिवादं विचारयत।

3) ब्रह्मप्रसिद्धमुताप्रसिद्धमिति यथाभाष्यं विचारयत।

4) समन्वयाधिकरणपूर्वपक्षं यथाभामती उपस्थापयत।

5) प्रमाणानामविद्याविषयत्वमालोचयत।

D) अधस्ताद् अनुप्रियमेकं अनुबध्नीत। **10x1=10**

1) अथशब्दार्थं विचारयत।

2) ब्रह्मणः शास्त्रयोनित्वमालोचयत।

***

SK-161 वेदान्तसारः

समयावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) यथेष्टं दशानाम् प्रश्नानां वाक्येन उत्तरं लिखत। 1x10=10

1) पूरयत – “सतत्त्वतः... विवर्त इत्युदीरितः” ।

2) पूरयत – “सामानाधिकरण्यञ्च... -प्रत्यगात्मनाम्” ।

3) पञ्चीकृतानाम् आकाशादीनाम् आकाशादिशब्दैरेव व्यपदेशः केन न्यायेन ।

4) सविकल्पकसमाधेः किं लक्षणम् ।

5) अज्ञानस्य एकत्वे प्रमाणभूता श्रुतिः का ।

6) उदानः कः।

7) भाट्टमते आत्मा कः।

8) ज्ञानेन्द्रियाणाम् अधिष्ठातृदेवताः काः।

9) कषायाख्यविघ्नस्य किं लक्षणम् ।

10) के यमाः।

11) तात्पर्यलिङ्गेषु उपपत्तेः कोऽर्थः।

12) अनुभवमहावाक्यं किम्, तच्च कस्यामुपनिषदि वर्तते ।

B) यथेष्टं पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1) “मनसैवानुद्रष्टव्यम्”, “यन्मनसा न मनुते” इत्यनयोः श्रुत्योरविरोधः कथम्।

2) अधिकारिलक्षणं यथाग्रन्थं सम्पूर्णं लिखत ।

3) अज्ञानस्य द्वे शक्ती के, तयोः कार्यञ्च किम् ।

4) व्युत्थानकाले जीवन्मुक्तः कीदृग् व्यवहरति।।

5) तत्त्म्पदयोरन्यतरत् पदं जहल्लक्षणया पदान्तरम् बोधयतु इति पक्षं निराकुरुत।

6) विश्ववैश्वानरयोः स्थूलविषयानुभवे विषयेन्द्रियदेवताविभागं दर्शयत ।

7) घटज्ञानं द्विविधव्याप्तिभ्यां व्याख्यात।

C) यथाभिरुचि त्रीणि विशदयत। 5x3=15

1) निर्विकल्पकसमाधेः विघ्नाः के ।

2) समाधेः सविकल्पकनिर्विकल्पकभेदम् प्रतिपादयत ।

3) विवर्तवादमुखेन ब्रह्मणि प्रपञ्चस्यापवादम् प्रदर्शयत ।

4) श्रवणं व्याख्यात ।

5) षड्विधतात्पर्यलिङ्गानि सदृष्टान्तं दर्शयत।

D) एकं व्याख्यात। 10x1=10

1) विशेषाध्यारोपाः तेषां खण्डनञ्च ।

2) सोऽयं देवदत्त इति वाक्यं दृष्टान्तीकृत्य उपदेशमहावाक्यस्थं सम्बन्धत्रयं शदयत ।

***

SK-163 वेदान्तपरिभाषा (उपमानखण्डान्ता)

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) नीचैः दत्तेषु यथाकामं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10

1) ज्ञानगतप्रत्यक्षप्रयोजकं किम् ?
2) ईश्वरसाक्षी कः ?
3) वाक्यार्थज्ञानविषयत्वे किं तन्त्रम् ?
4) इदं प्रत्यक्षयोग्यम्, इदमयोग्यम्, इत्यत्र किं प्रमाणम्।
5) वेदान्तनये परार्थानुमाने कति अवयवाः स्वीकृताः।
6) जगतः परिणाम्युपादानं किम् ?
7) ब्रह्म कीदृशं जगदुपादानम् ?
8) सदेव सोम्येदमग्र आसीत् इति वचनं कुत्रास्ति।
9) जीवो नाम कः ?
10) मायायाः एकत्वे का श्रुतिः।
11) ईश्वरलक्षणं लिखत।
12) उपाधिः कः ?

B) निम्नलिखितेषु यथारुचि पञ्च विव्रियन्ताम्। 3x5=15

1) कार्यविनाशद्वैविध्यमुपस्थापयत।
2) मनो बुद्धिरहंकार... स्मरणं विषया इमे इति कारिकां विलिख्य सप्रसङ्गं व्याख्यां कुरुत।
3) मनसः सावयवत्वम् उपस्थापयत।
4) व्यधिकरणधर्मावच्छिन्नप्रतियोगिताकाभावग्रहणपुरःस्सरं त्रैकालिकनिषेधज्ञानं साधयत।
5) इन्द्रियजन्यमजन्यञ्च प्रत्यक्षम् इति व्यख्यात।
6) स्वप्नोपलब्धरथादीनां कुतो प्रातिभासिकत्वमिति विषयं विवेचयत।
7) जीवसाक्षिणः स्वरूपं विषदयत।

C) अत्र यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः। 5x3=15

1) प्रातिभासिकरजतोत्पत्तिप्रकारं वर्णयत।

2) अनुमानत्रैविध्यं निराकुरुत।

3) सर्वेषामेव भावानां स्वाश्रयत्वेन सम्मते ।

प्रतियोगित्वमत्यन्ताभावं प्रति मृषात्मता।। कारिकां व्याख्यात।

4) ज्ञानगतप्रत्यक्षप्रयोजकविचारमुपस्थापयत।

5) उपमानं मानान्तरमिति उपस्थापयत।

D) अधस्ताद् अनुप्रियमेकं अनुबध्नीत। **10x1=10**

1) साक्षिद्वैविध्यमालोचयत।

2) प्रमालक्षणमव्याप्त्यादिदोषवारणपुरःस्सरं व्याख्यात।

***

SK-173 अद्वैतसिद्धौ जडत्वहेतुविचारात् अविद्यालक्षणविचारं यावत्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) नीचैः दत्तेषु यथाकामं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10

1) ज्ञानवदिच्छायाः निर्विषयत्वं कुतो न?
2) पूर्वपक्षानुसारेण ज्ञातृज्ञेयनिरूप्यत्वं कस्य स्वभावः?
3) यदा ऐन्द्रियकं ज्ञानं तदा अर्थः इति व्याप्तिः सिद्धान्त्यभिमता न वा?
4) आनन्दबोधानुमाने विभक्तशब्देन कीदृशः परिच्छेदः उक्तः?
5) अतोऽन्यदार्तम् इति श्रुत्या कस्य विनाशित्वं प्रतिपाद्यते?
6) कालः केषां मते प्रत्यक्षः?
7) "स्वभावतो योग्यस्य हि........।"(पूरयत)
8) ब्रह्मणः चतुर्विधपरिमाणनिषेधश्रुतिः का?
9) तात्पर्यलिङ्गानि कानि?
10) श्रुतीनां प्रामाण्यं कीदृशम्?
11) अतिदेशः नाम कः?
12) पञ्चदशरात्रे का सुब्रह्मण्या भवति?

B) निम्नलिखितेषु यथारुचि पञ्च विव्रियन्ताम्। 3x5=15

1) सज्ञेयत्वम् किमिति विवेचयत।
2) नापि तृतीयः आत्मत्वस्यैव निरूपयितुमशक्यत्वात्।
3) अनात्मत्वमपि हेतुरिति सिद्धान्तयत।
4) अन्यथा सत्यं ज्ञानम् इत्यधिष्ठानानुवेध एव स्यात्।
5) परिच्छिन्नत्वं निरूपयत।
6) पौर्वापर्ये पूर्वदौर्बल्यं प्रकृतिवत्।
7) अज्ञानत्वम् नाम किमिति व्याख्यात।

C) अत्र यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः। **5x3=15**

1) तात्पर्यनिर्णायकलिङ्गानि परिचाययत।

2) देशतः परिच्छिन्नत्वपक्षे पूर्वपक्षमुपस्थाप्य निरस्यत।

3) अज्ञानत्त्वं वा जडत्वमिति पक्षमुपस्थापयत।

4) तत्परत्वात्परत्वाच्च निर्दोषत्वाच्च वैदिकम्।
   पूर्वस्य बाधकं नायं सर्प इत्याप्तवाक्यवत्।। व्यााख्यात।

5) प्राबल्यमागमस्यैव जात्या तेषु त्रिषु स्मृतम्। प्रतिपादयत।

D) अधस्ताद् अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। **10x1=10**

1) जडत्वहेतुं विचारयत।

2) जात्युपक्रमादिन्यायैः प्रत्यक्षं प्रबलमित्यंशं यथाग्रन्थं खण्डयत।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/14-19/J2019/SK-176

SK-176 तत्त्वप्रदीपिकायां मिथ्यात्वानुमाने हेतुदोषनिरासपर्यन्तम्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) द्वादशसु दश समाधत्त। 1x10=10

1) कीदृशो हरिर्मङ्गलाचरणे स्तुतः?
2) स्वप्रकाशत्वस्य चतुर्थे लक्षणविकल्पे को दोषः?
3) स्वप्रकाशत्वस्य षष्ठः लक्षणविकल्पः कः?
4) “आनन्दो विषयानुभवो नित्यत्वं चेति सन्ति धर्माः” कस्योक्तिरियम्?
5) "यत्राप्यतिशयो दृष्टः स स्वार्थानतिलङ्घनात्" कुत्र प्रोक्तम्?
6) चित्सुखाचार्यस्य गुरुः कः?
7) पूर्वपक्षानुसारं प्रपञ्चसत्यत्वे श्रुतिप्रमाणं किम्?
8) मिथ्यात्वलक्षणविकल्पेषु न नवमः युक्तः, कुतः?
9) मिथ्यात्वस्य प्रत्यक्षसिद्धत्वे को दोषः?
10) सिद्धान्तमते मिथ्यात्वलक्षणं किम्?
11) अनन्तपदस्य किंपरत्वं पूर्वपक्षिभिरभिप्रेतम्?
12) मिथ्यात्वलक्षणविकल्पेषु चतुर्थः कः?

B) सप्तसु पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1) "अक्षमा भवतः केयं साधकत्वप्रकल्पने"।
2) "न च योगिप्रत्यक्षगम्यतया अपरोक्षत्वं धर्मादीनाम्"।
3) सजातीयप्रकाशाप्रकाश्यत्वम्, तत्खण्डनं च।
4) स्वप्रकाशत्वसाधकं केवलव्यतिरेक्यनुमानम्।
5) "सर्वेषामपि भावानामाश्रयत्वेन सम्मते"।
6) "अंशिनः स्वांशगात्यन्ताभावस्य प्रतियोगिनः"।
7) अविद्यातत्कार्ययोरन्यतरत्वं वा मिथ्यात्वम्।

C) पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5x3=15**

1) चिदात्मनः स्वप्रकाशत्वसाधकमनुमानम्।
2) स्वव्यवहारहेतुप्रकाशत्वं स्वप्रकाशत्वमित्यत्र पूर्वोत्तरपक्षः।
3) स्वप्रकाशत्वलक्षणे सिद्धान्तपक्षः।
4) सिद्धान्तसम्मतं मिथ्यात्वलक्षणम्।
5) मिथ्यात्वे नापि आगमः प्रमाणम्।

D) द्वयोरेकं समाधत्त। **10x1=10**

1) चित्सुखाचार्यस्य देशकालकृतिपरिचयं कुरुत।
2) मिथ्यात्वस्य लक्षणं सपूर्वपक्षमालोचयत।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/17-22/J2019/SK-213

SK-213 सिद्धान्तकौमुद्यां समासप्रकरणम्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) नीचैः दत्तेषु यथेच्छं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10

1) यथाशक्ति इत्यस्य लौकिकविग्रहः कः?
2) मुहूर्तसुखम् इत्यस्य लौकिकविग्रहः कः?
3) समृद्धिः इत्यस्य कः अर्थः?
4) आमुक्ति संसारः इत्यत्र केन सूत्रेण समासः?
5) राजदन्तः इत्यस्य लौकिकविग्रहः कः?
6) प्रपर्णः इत्यस्य लौकिकविग्रहः कः?
7) महावैयाकरणः इत्यत्र केन सूत्रेण समासः?
8) कतरकठः इत्यत्र केन सूत्रेण समासः?
9) स्वपदलौकिकविग्रहः कस्य समासस्य?
10) खट्वा क्षेपे इति सूत्रस्य किमुदाहरणम्?
11) द्वियमुनम् इत्यत्र कः समासः?
12) श्रेणीकृताः इत्यस्य लौकिकविग्रहः कः?

B) अधोलिखितेषु यथारुचि पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1) चोरभयम् इति प्रयोगस्य सिद्धिप्रक्रियां वर्णयत।
2) अनुरूपम् इति प्रयोगस्य सिद्धिप्रक्रियां लिखत।
3) सप्तगङ्गम् इति प्रयोगस्य सिद्धिप्रक्रियां लिखत।
4) तापसपर्वतौ इति प्रयोगस्य सिद्धिप्रक्रियां वर्णयत।
5) अन्नबुभुक्षुः इति प्रयोगस्य सिद्धिप्रक्रियां वर्णयत।
6) राजपुरुषः इति प्रयोगस्य सिद्धिप्रक्रियां लिखत।
7) सुकेशीभार्यः इति प्रयोगं ससूत्रं साधयत।

C) अत्र यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः। **5x3=15**

1) तृजकाभ्यां कर्तरि इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात।
2) विशेषणं विशेष्येण बहुलम् इति सूत्रं व्याख्यात।
3) नाव्ययीभावादतोम्त्वपञ्चम्याः इति सूत्रं सोदाहरणं प्रतिपादयत।
4) चार्थे द्वन्द्वः इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
5) तत्पुरुषस्याङ्गुलेः संख्याव्ययादेः इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात।

D) निम्नलिखितेषु अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। **10x1=10**

1) कर्तृकरणे कृता बहुलम् इति सूत्रस्य यथाग्रन्थं व्याख्यां कुरुत।
2) तद्धितार्थोत्तरपदसमाहारे च इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात।

***

SK-216 सिद्धान्तकौमुद्याम् तद्धितप्रकरणे अपत्याधिकारात् प्राग्वहतीयं यावत्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) नीचैः दत्तेषु यथेच्छं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10

1) सामर्थ्यं नाम किम्।
2) अणो द्व्यचः इति सूत्रेण विधीयमानः फिञ्प्रत्ययः कस्य अपवादभूतः।
3) गोत्रसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम्।
4) राजन्यः इत्यत्र केन सूत्रेण प्रकृतिभावः विधीयते।
5) मनुष्यः इत्यत्र कः आगमः कः प्रत्ययश्च।
6) वास्त्रो रथः इत्यत्र कस्मिन्नर्थे कः प्रत्ययः।
7) बाकम् इत्यस्य विग्रहः कः।
8) ऋतव्यमित्यत्र केन सूत्रेण कः प्रत्ययः।
9) सान्धिवेलम् इत्यत्र कः विग्रहः।
10) कण्ठ्यम् इत्यत्र केन सूत्रेण कः प्रत्ययः।
11) आश्मः इत्यत्र टिलोपः कथम्।
12) नास्तिकः इत्यस्य विग्रहः कः।

B) अधो लिखितेषु यथारुचि पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1) दाक्षिः इति रूपं साधयत।
2) रघूणामन्वयं वक्षे..... इति पङ्क्तिं व्याख्यात।
3) भैक्षमिति रूपं साधयत।
4) इञश्च इति सूत्रं व्याख्यात।
5) एङ् प्राचां देशे इति सूत्रं व्याख्यात।
6) सन्धिवेलाद्यृतुनक्षत्रेभ्योऽण् इति सूत्रं व्याख्यात।
7) गोमयम् इति रूपं साधयत।

C) अत्र यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः। 5x3=15

1) वान्यस्मिन्सपिण्डे स्थविरतरे जीवति इति सूत्रं व्याख्यात।
2) पितृव्यमातुलमातामहपितामहाः इत्यस्मिन् सूत्रे स्थितानि वार्तिकानि व्याख्यात।
3) पाणिनिः इति रूपं साधयत।
4) सोऽभिजनोऽस्य इति अर्थे विद्यमानानि सूत्राणि वर्णयत।
5) तेन जीवतीति अर्थे विद्यमानानि सूत्राणि वर्णयत।

D) निम्नलिखितेषु अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। 10x1=10

1) समर्थानां प्रथमाद्वा इति सूत्रं व्याख्यात।
2) ठगधिकारप्रकरणे संस्कृतम्, चरति, तरति च इत्यस्मिन् अर्थे विद्यमानानि सूत्राणि वर्णयत।

***

SK-218 सिद्धान्तकौमुद्यां तद्धितप्रकरणे प्राग्घितीयात् द्विरुक्तं यावत्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) नीचैः दत्तेषु यथेच्छं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10

1) वातूलः इत्यत्र ऊङ् केन?
2) चक्रीवान् चक्रवान् - को भेदः?
3) कौल्माषी शब्दस्य कः अर्थः?
4) सस्यकः शब्दस्य अर्थः कः?
5) एतावान् शब्दस्य कोऽर्थः?
6) अद्यश्वीना वडवा इत्यस्य कोऽर्थः?
7) आग्निपदम् इत्यत्र कः प्रत्ययः?
8) पारायणिकः शब्दस्य कः अर्थः?
9) आचार्यभोगीनः इत्यत्र णत्वं कथं न?
10) तृतीयः इत्यत्र पुरणार्थकः प्रत्ययः केन विधीयते?
11) इह इत्यत्र इदं प्रातिपदिकात् कः प्रत्ययः केन सूत्रेण?
12) धुर्यः किञ्च धौरेयः इति रूपद्वये कौ प्रत्ययौ विहितौ केन सूत्रेण?

B) अधो लिखितेषु यथारुचि पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1) एकादशमिति रूपं साधयत।
2) कियन्तः इति रूपं साधयत।
3) होत्राभ्यश्छः इति सूत्रं व्याख्यात।
4) शून्यम्, शुन्यम् - रूपद्वयं साधयत।
5) तेन यथाकथाचहस्ताभ्यां णयतौ इति सूत्रम् व्याख्यात।
6) लोमादिपामादिपिच्छादिभ्यः शनेलचः इति सूत्रं व्याख्यात।
7) श्राद्धं भुक्तम् अनेन इत्यस्मिन् विग्रहवाक्ये रूपाणि साधय।

C) अत्र यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः। 5x3=15

1) नित्यवीप्सयोः - सूत्रं व्याख्यात।
2) फेनादिलच्च - सूत्रं व्याख्यात।
3) कालप्रयोजनाद्रोगे - सूत्रं व्याख्यात।
4) तेन तुल्यं क्रिया चेद्वतिः - व्याख्यात।
5) प्रमाणे द्वयसज्दघ्नञ्मात्रचः इति सूत्रम् व्याख्यात।

D) निम्नलिखितेषु अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। 10x1=10

1) आयुधजीविसङ्घाञ्ज्यड् बाहीकेष्वब्राह्मणराजन्यात् इति सूत्रं व्याख्यात।
2) तत्र साधु इत्यर्थे विहितानि सूत्राणि व्याख्यात।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/16-21/J2019/SK-221

SK-221 सिद्धान्तकौमुद्यां तिङन्ते भ्वादिप्रकरणम्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) द्वादशसु दश समाधत्त। 1x10=10

1) एधामासेत्यत्र अस्तेर्भूभावः कुतः न ?
2) इट ईटि इति सूत्रेण किं विधीयते ?
3) परस्मैपदसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?
4) 'गोपाय' इत्यस्य धातुसंज्ञा केन सूत्रेण ?
5) केभ्यः कर्तरि चङ् भवति ?
6) दयायासश्च इति सूत्रेण किं विधीयते ?
7) कमिधातोः कः सनादिप्रत्ययः ?
8) कृञ्प्रत्याहारे के धातवः सन्ति ?
9) पलायते अत्र लत्वं केन सूत्रेण ?
10) दीधीवेवीटाम् इति सूत्रस्यार्थः कः ?
11) गुप्धातोः कस्मिन्नर्थे सन् ?
12) ऊर्दते इत्यत्र केन सूत्रेण दीर्घः ?

B) सप्तसु पञ्च प्रयोगान् ससूत्रं साधयत। 3x5=15

1) गोपायाम्बभूव।
2) असेधीत्।
3) जुगुपतुः।
4) क्रामति।
5) धिन्वन्ति।
6) जगाम।
7) पचते।

C) पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5x3=15**

1) लः कर्मणि च भावे चाकर्मकेभ्यः इति सूत्रं वर्णयत।
2) इणः षीध्वंलुङ्लिटां धोऽङ्गात् इति सूत्रं व्याख्यात।
3) तुह्योस्तातङ्ङाशिष्यन्यतरस्याम् इति सूत्रं प्रतिपादयत।
4) यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो ङिच्च इति सूत्रं व्याख्यात।
5) अचस्तास्वत्थल्यनिटो नित्यम् इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात।

D) द्वयोरेकं समाधत्त **10x1=10**

1) पुरुषव्यवस्थापकानि सूत्राणि यथाग्रन्थं वर्णयत।
2) द्विर्वचनेऽचि इति सूत्रं सपदकृत्यं प्रतिपादयन्तु।

***

SK-228 वैयाकरणसिद्धान्तकौमुद्याम् उत्तरकृदन्तप्रकरणम्।

समयः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - ५०**

A) यथेच्छं दश प्रश्नाः समाधेयाः। **१ x १० = १०**

1) संयावः कः?
2) निकारो नाम किम्?
3) क्रमश्च क्त्वि इति सूत्रार्थं लिखत।
4) उदङ्कोऽनुदके इति सूत्रार्थः कः?
5) काण्डलावः इत्यत्र कः प्रत्ययः?
6) अजकनाशं नष्टः इत्यस्य कोऽर्थः?
7) प्रग्राहः इत्यत्र केन सूत्रेण घञ्?
8) अवग्राहः कः।
9) क्रौञ्चबन्धं बद्धः इत्यत्र केन सूत्रेण णमुल्?
10) ब्राह्मणवेदं भोजयति इत्यस्य कः आशयः?
11) स्वे पुषः इत्यत्र स्वम्पदेन कस्य ग्रहणम्?
12) पक्त्रिमम् इत्यस्य कोऽर्थः?

B) यथाकामं पञ्च प्रश्नान् उत्तरत। **३ x ५ = १५**

1) कर्मण्याक्रोशे कृञः खमुञ्।
2) उणादयो बहुलम्।
3) समानकर्तृकयोः पूर्वकाले।
4) परौ भुवोऽवज्ञाने।
5) अन्यथैवमित्यादिसूत्रं प्रपूर्य वर्णयत।
6) कथं मुखं व्यदाय स्वपिति नेत्रे निमील्य हसति इति?
7) निवासचितिशरीरोपसमाधानेष्वादेश्च कः इत्यस्य स्थले चः कः इति योगः कथन्न?

C) स्वच्छन्दं त्रीन् समाधत्त। **५ x ३ = १५**

1) निवासचिति ......।
2) तुमुन्ण्वुलौ क्रियायां क्रियार्थायाम्।
3) हिंसार्थानां च समानकर्मकाणाम्।
4) परिमाणाख्यायां सर्वेभ्यः।
5) गुरोश्च हलः।

D) एकं प्रतिपादयत। **१० x १ = १०**

1) णमुल्प्रत्ययं यथाग्रन्थं विवृणुत।
2) अङ्-प्रत्ययः।

***

SK-223 सिद्धान्तकौमुद्याम् अदादितः णिजन्तप्रकरणम्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) यथेष्टं दशप्रश्नानाम् उत्तरं लिखत। 1x10=10

1) अदुग्ध इत्यत्र क्सस्य लुक् केन ?
2) अभीयात् इत्यत्र ह्रस्वः कुतो न ?
3) इक् स्मरणे अयमपि नित्यमधिपूर्वः इत्यत्र किं मानम् ?
4) तिप्यनस्तेः इत्यनेन सूत्रेण किं विधीयते ?
5) ओहाङ्-धातोः लुङि तिपि किं रूपम् ?
6) दिवु धातोः कोऽर्थः ?
7) विभाषा चेः इत्यनेन सूत्रेत्र किं विधीयते ?
8) गिलति इत्यत्र लत्वं केन ?
9) कुर्वः इत्यत्र उकारस्य लोपः केन ?
10) अजीगणद् इत्यत्र अभ्यासस्य ईत्वं केन ?
11) हेतुमान् को भवति ?
12) वाजयति कस्मिन्नर्थे भवति ?

B) काञ्चन पञ्चप्रश्नान् समाधत्त। 3x5=15

1) ख्याधातोः सार्वधातुकमात्रविषयता इत्यत्र प्रमाणं किम् ?
2) एधि इति रूपं साधयत।
3) अचूचुरत् इति ण्यन्तं रूपं साधयत।
4) अश्लिषत् इति प्रयोगं साधयत।
5) जिघाय इति प्रयोगं साधयत।
6) ममार इति प्रयोगं साधयत।
7) कुर्वन्ति इति प्रयोगं साधयत।

C) यथारुचि प्रश्नत्रयं समाधत्त। 5x3=15

1) अस्यतिवक्तिख्यातिभ्योऽङ् इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात।

2) सुविनिर्दुभ्यः सुपिसूतिसमाः इति सूत्रं व्याख्याय पूर्वत्रासिद्धीयमद्विर्वचने इति सप्रसङ्गं निरूपयत।

3) भ्रस्जो रोपधयोरमन्यतरस्याम् इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात।

4) धूनोति चम्पकवनानि इति कारिकां व्याख्यात।

5) च्छ्वोः शूडनुनासिके च इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात।

D) यथेष्टं अन्यतमं व्याख्यात। **10x1=10**

1) आख्यानात्कृतस्तदाचष्टे कृल्लुक् इति वार्तिकं यथाग्रन्थं व्याख्यात

2) ओः पुयण्ज्यपरे इति सूत्रं सप्रसङ्गं व्याख्यात

***

SK-225 सिद्धान्तकौमुद्यां सन्नन्तात् लकारार्थप्रकरणं यावत्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) द्वादशसु दश समाधत्त। **1x10=10**

3) धातोः कर्मणः इति सूत्रे धातुग्रहणं किमर्थम् ?

4) इको झलिति सूत्रस्य अर्थः कः ?

5) मुचोऽकर्मकस्य गुणो वा इत्यस्य उदाहरणं किम् ?

6) क्रियासमभिहारः नाम किम् ?

7) गत्यर्थकधातुभ्यः कस्मिन्नर्थे यङ् ?

8) सुपः आत्मनः क्यचित्यस्य कोऽर्थः ?

9) उपमानादाचारे इत्यनेन कस्मात् क्यच् विहितः ?

10) कृष्णति इत्यत्र कः प्रत्ययः ?

11) रोमन्थायते इत्यस्य विग्रहः कः ?

12) व्यतिलुनीते अत्र आत्मनेपदं केन सूत्रेण ?

13) गोपी कृष्णाय तिष्ठते इत्यस्य कोऽर्थः ?

14) कारकान्तराणि कदा कर्तृसंज्ञां लभन्ते ?

B) सप्तसु पञ्च समाधत्त। **3x5=15**

1. “अत एव सनि मीमा इति सूत्रे माधातोः पृथङ्गीग्रहणं कृतम्। कुतः?
2. भूतपूर्वादप्यनेकाचः आम्। कथम् ?
3. माणवकमनुक्रीडति। अत्र कुतः आत्मनेपदम् ?
4. ईप्सति। ससूत्रं रूपं साधयत।
5. बोभूयते। ससूत्रं रूपं साधयत।
6. बोभवीती। ससूत्रं रूपं साधयत।
7. चाकरीति। ससूत्रं रूपं साधयत।

C) पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5x3=15**

1) हलन्ताच्च। सोदाहरणं विवृणुत।

2) शैषिकान्मतुबर्थीयादिति कारिकां व्याख्यात।

3) सुपः आत्मनः क्यच्। विवृणुत।

4) कर्मणः रोमन्थतपोभ्यां वर्तिचरोः। व्याख्यात।

5) आङो यमहनः। वर्णयत।

D) द्वयोरेकं समाधत्त। 10x1=10

1) धातोः कर्मणः समानकर्तृकादिच्छायां वा। सोदाहरणं विवृणुत।

2) भृशादिभ्यो भुव्यच्वेर्लोपश्च हलः। सोदाहरणं विवृणुत।

***

SK-237 लघुसिद्धान्तकौमुद्याम् अजन्तस्त्रीतः स्त्रीप्रत्ययं यावत्।

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) अधः यथाकामं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10

1) पुंयोगादाख्यायाम् इति सूत्रस्य वृत्तिं लिखत।
2) सर्विका इत्यत्र केन सूत्रेण इकारः भवति।
3) पचन्ती इत्यत्र कः स्त्रीप्रत्ययः, केन च विधीयते।
4) पिबध्यै इत्यस्य अव्ययसंज्ञा केन।
5) न लुमताङ्गस्य इति नित्यं वा अनित्यं वा।
6) इदुद्भ्याम् इति सूत्रार्थं लिखत।
7) चतुर्ण्णाम् इत्यत्र नुडागमविधायकं शास्त्रं किम्।
8) सम्प्रसारणाच्च इत्यनेन किं भवति।
9) वान्नावादयः कदा नित्यं भवति।
10) हो ढः इति सूत्रार्थं लिखत।
11) नौशब्दस्य रूपाणि कथं भवन्ति।
12) स्वस्नादयः के।

B) यथारुचि अत्र पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1) इतो मनुष्यजातेः इति सूत्रं व्याख्यात।
2) ऊङुतः इति सूत्रं व्याख्यात।
3) हो ढः इति सूत्रं व्याख्यात।
4) फलानि इति रूपं साधयत।
5) अहमिति रूपं साधयत।
6) चतुर् सु इत्यत्र खरि परे विसर्गाभावं व्याख्यात।
7) औङ आपः इति सूत्रं व्याख्यात।

C) निम्नलिखितेषु यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः। 5x3=15

1) मत्यां, मतौ इति रूपद्वयं साधयत।
2) वर्णादनुदात्तात्तोपधात्तो नः इति सूत्रं व्याख्यात।
3) एकाचो बशो भष् इत्यादिसूत्रं व्याख्यात।
4) स्वरादिगणपठितानां केषाञ्चन शब्दानां लौकिकशास्त्रीयोदाहरणपुरःसरं स्वरूपं वर्णयत।
5) अल्लोपोऽनः इति सूत्रं व्याख्यात।

D) अधःप्रदत्तेषु अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। 10x1=10

1) स्वाङ्गाच्चोपसर्जनादसंयोगोपधात् इति सूत्रं व्याख्यात।
2) युष्मत्प्रक्रियायाम् अवधेयाः अंशाः।

***

SK-237 लघुसिद्धान्तकौमुद्याम् अजन्तस्त्रीलिङ्गादारभ्य अव्ययप्रकरणं यावत् स्त्रीप्रत्ययश्च

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) यथाकामं दश समाधेयाः। 1x10=10

1) याडागमविधायकं सूत्रं किम् ?
2) विकल्पेन नदीसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम्।
3) स्वस्रादयः के ?
4) शि इत्यस्य का संज्ञा भवति ?
5) आदिश्यमानेषु ह्रस्वेषु एचः कः स्यात् ?
6) रात्री इत्यत्र केन कः स्त्रीप्रत्ययः ?
7) शूर्पणखा इत्यत्र णत्वं केन सूत्रेण ?
8) षट्संज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?
9) चतुर्षु इत्यत्र शरः द्वित्वं केन निषिध्यते ?
10) नोपधायाः इति सूत्रस्य अर्थं लिखत।
11) अपो भि इति सूत्रस्यार्थं लिखत।
12) कृन्मेजन्तः इत्यस्य अर्थं लिखत।

B) यथाकामं पञ्च प्रश्नान् समाधत्त। 3x5=15

1) तिस्रः इति रूपं साधयत।
2) दधनि इति रूपं साधयत।
3) षिद्गौरादिभ्यश्च इति सूत्रं व्याख्यात।
4) वोतो गुणवचनात् इति सूत्रं व्याख्यात।
5) राज्ञः इति रूपं साधयत।
6) युष्माकम् इति रूपं साधयत।
7) चत्वारि इति रूपं साधयत।

C) यथाकामं त्रीन् प्रश्नान् उत्तरत। **5x3= 15**

1) रमे इति रूपं साधयत।
2) वारिणि इति रूपं साधयत।
3) वर्णादनुदात्तात्तोपधात्तो नः इति सूत्रं व्याख्यात।
4) ष्णान्ता षट् इति सूत्रं व्याख्यात।
5) लिट्त्सु इति रूपं साधयत।

D) यथाकाममेकमुत्तरत। **10x1=10**

1) टिड्ढाणञ्द्वयसज्दघ्नञ्मात्रच्तयप्ठक्ठञ्कञ्क्वरपः इति सूत्रं व्याख्यात।
2) एकाचो बशो भष् झषन्तस्य स्ध्वोः इति सूत्रं व्याख्यात।

***

SK-238 लघुसिद्धान्तकौमुद्यां तिङन्तप्रकरणम्

समयावधिः-होराद्वयम् पूर्णाङ्काः-५०

A) दश समाधेयाः १ x १० = १०

1) दिवादिभ्यः कर्त्रर्थे सार्वधातुके कः विकरणः भवति ?
2) अदः घस्लृ-आदेशः केषु लकारेषु भवति ?
3) अयुः इत्यत्र झेर्जुस् केन सूत्रेण ?
4) ईयतुः इत्यत्र कथं दीर्घः ?
5) शे तृम्फादीनां नुम् वाच्यः इत्यत्र आदिशब्दस्य कोऽर्थः ?
6) मस्जेः नुम् कुत्र भवति? कथम् ?
7) जघनिथ इत्यत्र हकारस्य घकारः केन सूत्रेण ?
8) उरत् इति सूत्रस्य कोऽर्थः ?
9) क्राम्यति इत्यत्र श्यन् केन सूत्रेण ?
10) असिचत् इति कस्मिन् लकारे रूपम् ?
11) विचति इत्यत्र कः धातुः ?
12) आ च हौ इति सूत्रस्य कोऽर्थः ?

B) यथाभीष्टं त्रीणि समाधत्त ३ x २ = ६

1) पुगन्तलघूपधस्य च इति व्याख्यात।
2) झशां जशः खयां चर इति विवेकः इति व्याख्यात।
3) स्यसिच्सीयुट्तासिषु भावकर्मणोरुपदेशेऽज्झनग्रहदृशां वा इति व्याख्यात।

C) यथाभीष्टं त्रीणि रूपाणि साधयत ३ x ३ = ९

1) भवेत्
2) गच्छति
3) तेने
4) सिषिधतुः

D) यथाभीष्टम् त्रीणि रूपाणि साधयत ३ x ५ = १५

1) आनर्च

2) जुगोपिथ

3) ममङ्क्थ

4) ईयतुः

5) विदाङ्करोतु

E) यथाभीष्टम् एकं व्याख्यात **१० x १=१०**

1) अत एकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि इति सूत्रं व्याख्यात।

2) आत्मनेपदविधानं वर्णयत।

***

SK-238 लघुसिद्धान्तकौमुद्यां तिङन्तप्रकरणम्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) अधोलिखितेषु दश समाधत्त। 1x10= 10

1) सेर्ह्यपिच्च इति सूत्रेण हि इत्यादेशे तत्र एरुः इति कथं न प्रवर्तते ?
2) लोटो लङ्वत् इति सूत्रस्यार्थः कः ?
3) क्रियार्थायां क्रियायां सत्याम् असत्याञ्च लृट्लकारस्य उदाहरणं दीयताम्।
4) ह्रस्व इति सूत्रेण कस्य ह्रस्वः विधीयते ?
5) झोऽन्तः इति सूत्रेण किदृशस्य झस्य अन्तादेशः ?
6) अहं च त्वं च – अत्र गम्-धातोः प्रयोगं कुरुत।
7) अपृक्तस्य हलः ईडागमः केन सूत्रेण ?
8) आतिषुः इत्यत्र जुस् केन सूत्रेण ?
9) जगाद, जगद इति रूपद्वयं केन सूत्रेण ?
10) नेदुः इत्यत्र एत्वं केन सूत्रेण ?
11) नन्दति इत्यत्र धातुः कः ?
12) चकाट इत्यत्र धातुः कः ?

B) यथाभीष्टं द्वयोः रूपाणि लिखत। 3x2= 6

1) चिञ् चयने इति धातोः लिटि आत्मनेपदे।
2) षुञ् अभिषवे इति धातोः लुङि उभयपदे।
3) धूञ् कम्पने इति धातोः लटि उभयपदे।
4) हन हिंसागत्योः इति धातोः घस्लादेशे रूपाणि।

C) यथाभीष्टं त्रयाणां सूत्राणाम् सोदाहरणं अर्थः लिख्यताम्। 3x3= 9

1) तस्मान्नुड् द्विहलः।
2) स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा।
3) सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु।
4) हनो वध लिङि।

5) उतो वृद्धिर्लुकि हलि।

D) यथेप्सितं त्रीणि रूपाणि साध्यन्ताम्। **5x3= 15**

1) जायेरन्

2) अशिष्यति

3) चिक्षाय

4) भवेयुः

5) भूयासुः

E) द्वयोः एकं समाधत्त। **10x1= 10**

1) अत एकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि।

2) आर्धधातुकलकाराणां विषये विस्तृततया आलोच्यताम्।

***

SK-243 महाभाष्ये 8, 9 आह्निके

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) नीचैः यथेष्टं दशप्रश्नानाम् उत्तरं लिखत। 1x10=10

1) केन लौकिकन्यायेन आदेशः स्थानिवद् भवति?
2) आदेशी इत्यस्य कोऽर्थः?
3) शतुरनुमो नद्यजा इत्यत्र यदि अनुम् इति प्रत्याहारः तर्हि लुनता-पुनता इत्यादौ कथं स्वरदोषस्य वारणम्?
4) अचः परस्मिन् सूत्रे विधिग्रहणस्य भाष्यसम्मतप्रयोजनं किम्?
5) आरभ्यमाणे नित्यासौ... सिद्ध्यति। इति श्लोकवार्तिकं पूर्यत।
6) स्वरदीर्घयलोपविधिषु को न स्थानिवत्?
7) न पदान्तसूत्रे विधिशब्दस्य कर्मसाधनपक्षे क्व दोषः?
8) पूर्वत्रासिद्धे न स्थानिवदिति स्वीकारे न पदान्तसूत्रे केषां पाठः त्यक्तुं शक्यः?
9) द्विर्वचनेऽचीत्यत्र कति पक्षाः भाष्ये उक्ताः?
10) जग्ले, मग्ले इत्यत्र कथं दोषनिवारणम्?
11) लुक्श्लुलुपः इत्यत्र प्रत्ययग्रहणं किमर्थम्?
12) कदा तपरस्तत्कालस्य सूत्रं नियमार्थं स्याद्?

B) अधः काश्चन पञ्चप्रश्नान् समाधत्त। 3x5=15

1) अयचः प्रत्ययान्तरत्वे के दोषाः कथञ्च परिहाराः ?
2) स्थानिवत्सूत्रे आदेशग्रहणं किमर्थम् ?
3) एकदेशविकृतस्यानन्यत्वात्सिद्धम् इति वार्तिकं वर्णयत।
4) अचः परस्मिन् सूत्रे परस्मिन्निति किमर्थम् ?
5) विधिशब्दशस्य कर्मसाधनत्वं वर्णयत।
6) अदर्शनं लोप इति सूत्रे प्रत्ययलक्षणप्रतिषेधं वर्णयत।
7) द्रुतायां तपरकरणे मध्यमविलम्बितयोः ग्रहणं कथम् ?

C) अधस्ताद् यथारुचि प्रश्नत्रयं समाधत्त। **5x3=15**

1) स्थानिवद्भावार्थं सूत्रमनपेक्षितमिति यथाग्रन्थं निरूपयत।
2) तस्य दोषः संयोगादिलोपलत्वणत्वेषु इति वार्तिकं व्याख्यात।
3) अपरविधाविति तु वक्तव्यम् इति वार्तिकं व्याख्यात।
4) अदर्शनं लोपः इति सूत्रं व्याख्यात।
5) अचः पूर्वविज्ञानादैचोः सिद्धम् इत्यस्य आशयं लिखत।

D) नीचैः प्रदत्तयोः यथेष्टम् अन्यतमं व्याख्यात। **10x1=10**

1) प्रत्ययलोपे प्रत्ययलक्षणम् इति प्रत्ययद्वयग्रहणं विचार्य, लुक्युपसंख्यानमिति वार्तिकं व्याख्यात।
2) द्विर्वचनेऽचि सूत्रस्य पञ्चपक्षान् यथाभाष्यं निरूपयत।

***

SK-251 परमलघुमञ्जूषा

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) द्वादशसु दश समाधत्त। **1x10=10**

1) शाब्दबोधस्य कार्यकारणभावः कः ?
2) नागेशमते का शक्तिः ?
3) अपभ्रंशेष्वपि शक्तेस्तुल्यत्वं कथम् ?
4) लक्षणाबीजं किम् ?
5) वाचः चत्वारः भेदाः के ?
6) किं नाम तात्पर्यम् ?
7) नागेशरीत्या सकर्मकत्वं किम् ?
8) कःधातुः कर्मस्थभावकः ?
9) पर्युदासद्योत्यः कः ?
10) वर्त्तमानकालत्वं किम् ?
11) नैय्यायिकसम्मतं लक्षणालक्षणं किम् ?
12) नैय्यायिकमते शाब्दबोधसहकारिकारणानि कानि ?

B) सप्तसु पञ्च समाधत्त। **3x5=15**

1) स्फोटस्य भेदाः के ?
2) बौद्धार्थसत्वे किं मानम् ?
3) नागेशोक्तसकर्मकलक्षणं विवृणुत।
4) अवधारणं कति विधम् ? वर्णयत।
5) कथं चिरनष्टे नश्यतीति प्रतीतिः नास्ति ?
6) लक्षणायाः रुढिप्रयोजनवती सोदाहरणं निरूपयत।
7) योग्यतायाः शाब्दबोधसहकारिकारणत्वमस्ति नवेति विचारयत।

C) पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5x3=15**

1) नैय्यायिकोक्तशक्तिलक्षणखण्डनं विवृणुत।
2) शक्तेश्चातुर्विध्यं सोदाहरणं वर्णयत।
3) पदप्रत्यक्षविषये नैय्यायिकमतं खण्डयत।
4) जानातेः फलं किम् पूर्वपक्षनिरसनपूर्वकं प्रतिपादयत।
5) नञः पर्युदासार्थत्वं वर्णयत।

D) द्वयोरेकं समाधत्त। **10x1=10**

1) शक्तिविषये नैय्यायिकमतखण्डनपुरस्सरं वैय्याकरणमतं प्रतिपादयत।
2) लक्षणां सभेदं निरूप्य खण्डयत।

SK-257 परिभाषेन्दुशेखरे द्वितीयः भागः

समयावधिः-होराद्वयम् पूर्णाङ्काः-५०

A) दश समाधेयाः **१ x १० = १०**

1) प्रातिपदिकग्रहणे इति परिभाषायाः ज्ञापकं किम् ?
2) भृशादिभ्यो भुव्यच्वेः इत्यनेन विधीयमानः क्यङ् क्व दिवा भृशा भवन्ति इत्यत्र कथं न प्रवर्तते ?
3) बहुव्रीहौ अतद्गुणसंविज्ञानस्य ग्रहणं भवति उत न ?
4) स्वरविधौ इत्यस्य कोऽर्थः ?
5) सन्निपातशब्देन कीदृशः सम्बन्धः गृह्यते ?
6) नमस्करोति देवान् इत्यत्र कथं न चतुर्थी ?
7) प्रधानाप्रधानयोः प्रधाने कार्यसम्प्रत्ययः इति परिभाषा भाष्ये कुत्र स्पष्टीकृता ?
8) क्वचित्समुदायेऽपि इति परिभाषायाः लौकिकदृष्टान्तः कः ?
9) नाजानन्तर्ये बहिष्ट्वप्रक्लृप्तिः इत्यस्य कोऽर्थः ?
10) वार्णादाङ्गं बलीयः इति परिभाषायाः ज्ञापकं किम् ?
11) क्वचिदपवादविषये इति परिभाषायाम् अपवादो नाम कः ?
12) अनन्तरस्य विधिर्वा इति परिभाषा किम्मूलिका ?

B) यथाभीष्टं पञ्च व्याख्यात **३ x ५ = १५**

1) पुरस्तादपवादा अनन्तरान् विधीन् बाधन्ते नोत्तरान्।
2) नञ्घटितमनित्यम्।
3) ताच्छीलिकेषु वासरूपविधिर्नास्ति।
4) प्रत्ययाप्रत्यययोः प्रत्ययस्य ग्रहणम्।
5) तदनुबन्धकग्रहणे नातदनुबन्धकस्य।
6) सहचरितासहचरितयोः सहचरितस्यैव ग्रहणम्।
7) अङ्गवृत्ते पुनर्वृत्तावविधिः।

C) यथाभीष्टं त्रीणि व्याख्यात **५ x ३ =१५**

1) सन्निपातपरिभाषाया अनित्यतां प्रतिपादयत।

2) क्तल्युट्तुमुन्खलर्थेषु वाऽसरूपविधिर्नास्ति इति परिभाषां व्याख्यात।

3) विधौ परिभाषोपतिष्ठते नानुवादे इति परिभाषां व्याख्यात।

4) साम्प्रतिकाभावे भूतपूर्वगतिः इति परिभाषां व्याख्यात।

5) हल्स्वरप्राप्तौ व्यञ्जनमविद्यमानवत् इति परिभाषां व्याख्यात।

D) यथाभीष्टम् एकं व्याख्यात **१० x १=१०**

1) प्रातिपदिकग्रहणे लिङ्गविशिष्टस्यापि ग्रहणम्

2) स्वरविधौ व्यञ्जनमविद्यमानवत् इति परिभाषां व्याख्यात।

***

SK-266 लघुशब्देन्दुशेखरे अजन्तप्रकरणम्

कालावधिः - होराद्वयम्   पूर्णाङ्काः - 50

A) यथेष्टं दशप्रश्नानाम् उत्तरं लिखत।   1x10=10

1) किं नाम प्रत्ययत्वम् ?
2) एकशब्दस्य के अर्थाः ?
3) तस्माच्छसो नः पुंसि इत्यत्र पुंसीति किमर्थम् ?
4) आङि चापः इति सूत्रे चकारेण कस्य परामर्शः ?
5) हे लक्ष्मि इत्यादौ कथं लोपसिद्धिः ?
6) अपदं न प्रयुञ्जीत इत्यत्र अपदमित्यस्य कोऽर्थः ?
7) स्थानिवत्सूत्रेण सिद्धे प्रत्ययलोपे प्रत्ययलक्षणम् इति सूत्रं किमर्थम् ?
8) नागेशमते अनुबन्धत्वं नाम किम् ?
9) रमा इत्यस्य कः लौकिकविग्रहः ?
10) लशक्वतद्धिते इत्यत्र अतद्धिते इति पदं किमर्थम् ?
11) गुणः कृतात्मसंस्कार इति न्यायं सम्पूर्णं लिखत।
12) अतोऽम् इत्यस्य अतो म् इति च्छेदे ज्ञानमित्यादौ को दोषः ?

B) काञ्चन पञ्चप्रश्नान् समाधत्त।   3x5=15

1) तस्माच्छसो इति सूत्रं व्याख्यात।
2) अङ्गसंज्ञासूत्रे प्रत्यय इत्यस्य प्रयोजनं लिखत।
3) जश्शसोः शिःइति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।।
4) ङसिङ्योः स्मात्स्मिनौ इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
5) लशक्वतद्धिते इत्यस्याशयः प्रस्तूयताम्।
6) एङ्ह्रस्वात्सम्बुद्धेः इति सूत्रे एङ्ग्रहणं किमर्थम्।
7) परे तु अनुबन्धत्वयोग्यतयाऽत्रापि तन्निषेधप्रवृत्या शित्वादेव सर्वादेशः इति ग्रन्थस्य तात्पर्यं लिखन्तु।

C) यथारुचि प्रश्नत्रयं समाधत्त। **5x3=15**

1) अतोऽम् इति सूत्रस्य यथाग्रन्थं विस्तरेण व्यख्यां कुरुत।

2) ङेर्य इति सूत्रस्य व्याख्यां कुरुत।

3) टाङसिङसामिनात्स्याः इति शास्त्रस्य यथाग्रन्थं व्याख्यां कुरुत।

4) अट्कुप्वाङ् इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

5) पद्दन्नोमास् इत्यत्र प्रकृत्यन्तराण्येव इति यथाग्रन्थं व्याख्यात।

D) यथेष्टं अन्यतमं व्याख्यात। **10x1=10**

1) नामि इति सूत्रं व्याख्यात।

2) जराय जरस् इति यथाग्रन्थं निरूपयत।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/14-19/J2019/SK-268

SK-268 लघुशब्देन्दुशेखरे स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम् अव्ययीभावसमासश्च

कालावधिः - होराद्वयम् सत्रम् - 10 पूर्णाङ्काः - 50

A) द्वादशसु दश समाधत्त। 1x10=10

1) शर्वरी इत्यत्र केन सूत्रेण कः कृत्प्रत्ययः ?
2) लिङ्गानां लौकिकं लक्षणं लिखन्तु ?
3) मामका इत्यस्य कः विग्रहः ?
4) डाबुभाभ्यामन्यतरस्याम् इति सूत्रे अन्यतरस्यां ग्रहणं किमर्थम् ?
5) सन्निपातपरिभाषायाः अनित्यत्वे किं प्रमाणम् ?
6) समासान्ताः इत्यत्र समासपदं किं परम् ?
7) स्त्रीप्रत्ययविधायकसूत्रेषु तदन्तविधौ किं प्रमाणम् ?
8) विस्पष्टपटुः इत्यत्र कः समासः ?
9) स्वाङ्गग्रहणेन स्वाङ्गसमुदायस्य ग्रहणं भवति नवेति ?
10) कति वयांसि।
11) सुपो धातुप्रातिपदिकयोः इत्यस्य स्थाने अङ्गस्य सुपः इति कुतो नोक्तम् ?
12) सौपर्णेयी इत्यत्र कः स्त्रीप्रत्ययः ?

B) सप्तसु पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1) बहुव्रीहौ वेति वार्तिकस्य व्याख्या कार्या।
2) परिभाषेयम्। सा च पदविधिरिति सूत्रस्वरसात् इत्यस्य तात्पर्यं लिखन्तु।
3) मामकनरकयोरुपसंख्यानम् इत्यस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या।
4) मनः इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
5) पञ्च इत्यत्र कथं न टाप् इति यथाग्रन्थं लिखन्तु।
6) यूनस्तिः इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
7) सौपर्णेयी आक्षिकी, इत्यनयोः सिद्धिः कार्या।

C) पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। 5x3=15

1) सर्वत्र लोहितादिकतन्तेभ्यः इति सूत्रं व्याख्यात।
2) नाव्ययीभावादतोऽम्त्वपञ्चम्याः इति सूत्रस्य व्याख्यां कुरुत।

3) क्रीतात्करणपूर्वात् इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

4) डाबुभाभ्यामन्यतरस्याम् इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

5) पुरुषात्प्रमाणेऽन्यतरस्याम् इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

D) द्वयोरेकं समाधत्त। **10x1=10**

1) प्रथमानिर्दिष्टं समास उपसर्जनम् इति सूत्रस्य यथाग्रन्थं व्याख्यां लिखत।

2) स्वाङ्गाच्चोपसर्जनादसंयोगोपधात् इति सूत्रं यथाग्रन्थं वर्णयन्तु।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/15-20/J2019/SK-271

SK-271 वैय्याकरणभूषणसारः (आदितः नामार्थप्रकरणं यावत्)

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) द्वादशसु दश समाधत्त। 1x10=10

1) केषां वचः कौण्डभट्टः दूषयति ?

2) व्यापारः कः ?

3) फले आश्रयान्वयं के बोधयन्ति ?

4) कृञः कर्मकर्तरि प्रयोगः कुतः उपपन्नः ?

5) कः अकर्मकः धातुः ?

6) असमस्तनञ् इत्यनेन कः ग्राह्यः ?

7) परोक्षत्वं नाम किम् ?

8) वह्निश्चेत् प्राज्वलिष्यद् ओदनमपक्ष्यद् इति वाक्यस्य शाब्दबोधं लिखत ?

9) लिङ्लकारेण के अर्थाः द्योत्यन्ते ?

10) अधीष्टः कः ?

11) किं नाम विकार्यम् ?

12) अपादानस्य कति भेदाः ?

B) सप्तसु पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1. व्यापारः कः ?
2. कालस्य कुत्रान्वयः ?
3. मीमांसकानां मते भावना प्रत्ययवाच्या इत्यत्र प्रथमयुक्तिः का ?
4. भूवादयो धातवः इति सूत्रस्यार्थः कथमिति प्रतिपादयत।
5. सम्बोधनान्तस्य कुतः क्रियायामेवान्वयः ?
6. व्यातेने किरणावलीमुदयनः इति वाक्यं कुतः असाधु ?
7. स्वातन्त्र्यं नाम किम् ? निरूपयत।

C) पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। 5x3=15

1) व्यापारस्वरूपं कीदृशम्।

2) भावनायाः धात्ववाच्यत्वे के दोषाः भवन्ति ?

3) प्रकृतिप्रत्यययोः प्रत्ययार्थः प्रधानमित्यस्य वास्तविकार्थः कः ?

4) लृङर्थः कः। निरूपयत।

5) सम्प्रदानं विवृणुत।

D) द्वयोरेकं समाधत्त। **10x1=10**

1) सम्बोधनान्तमित्यादिकारिकाद्वयं व्याख्यात।

2) टिल्लकाराणामर्थान् यथाग्रन्थं वर्णयत।

***

SK-301 निरुक्तं सूक्तानि च

कालावधिः - होराद्वयम् | पूर्णाङ्काः - 50

A) एकेन वाक्येन पदेन वा उत्तरत। 1x10=10

1) ब्रह्मा कुतः परिवृढः।
2) समाम्नायः समाम्नातः इत्यत्र समाम्नायपदार्थः कः।
3) भावो नाम कः।
4) बालाः किं प्रयोजनकाः।
5) बिल्मग्रहणं नाम कोऽर्थः।
6) साक्षात्कृतधर्माणः के।
7) वचनम् इन्द्रियनित्यम् इति कस्य मतम्।
8) के निपाताः।
9) सीमापदनिर्वचनं कथम्।
10) अद्भूतं नाम किम्।
11) षड् भावाविकाराः इति कस्य मतम्।
12) निघण्टवः के।

B) अभीष्टान् पञ्च समासेन विवृणुत। 3x5=15

1) "इन्द्रस्य नु वीर्याणि प्रवोचं..." इति मन्त्रं व्याख्यात।
2) "अहं रुद्रेभिर्वसुभि..." इति मन्त्रं विशदयत।
3) "एतावानस्य महिमातो..." इति मन्त्रं सप्रसङ्गं व्याख्यात।
4) "तस्माद्विराड् अजायत..." इति मन्त्रानुसारं विराड्स्वरूपं वर्णयतु।
5) "अहं सोममाहनसं ..." इति मन्त्रं व्याख्यात।
6) "सहस्रशीर्षा पुरुषः..." इति मन्त्रं सायणभाष्यानुसारं विशदयत।
7) "अहं राष्ट्री संगमनी..." इति मन्त्रं सायणभाष्यानुसारं विवृणतु।

C) अभीष्टान् त्रीन् विशदयत। 5x3=15

1) "अहन्नहिं पर्वते शिश्रियाणं..." इति मन्त्रं स्वभाषया व्याख्यात।

2) पुरुषस्वरूपं विवृणतु।

3) पुरुषसूक्तानुसारं सृष्टिक्रमः वर्ण्यताम्।

4) "अहमेव स्वयमिदं वदामि..." इति मन्त्रं स्वभाषया विशदयत।

5) सृष्टेः पूर्वं जगतः स्वरूपं वर्णयतु।

D) एकं प्रपञ्चयत। **10x1=10**

1) निरुक्तशास्त्रोत्पत्तिकारणं निरूप्य षड् भावविकारान् निरूपयत।

2) मन्त्राणाम् अर्थः अस्तीति ग्रन्थकारपक्षं साधयत।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/15-20/J2019/SK-315

SK-315 Linguistics

कालावधिः - होराद्वयम्   पूर्णाङ्काः - 50

A) षट्सु चत्वारि समाधत्त।   5x4=20

1) ध्वनिविज्ञानम् (phonology) परिचाययत।।
2) पदविज्ञानं परिचाययत।।
3) विभाषा (dialect)।
4) ग्रिम्स्-नियमं(Grimms law) वर्णयत।
5) अर्थपरिवर्तनं विशदयत।
6) श्लिष्टयोगात्मकभाषा।

B) पञ्चसु त्रीणि समाधत्त।   10x3=30

1) भाषायाः स्वरूपं विवृणुत।
2) भाषापरिवर्त्तनस्य कारणानि प्रदर्शयत।
3) भाषायाः पारिवारिकवर्गीकरणं विवृणुत।
4) ध्वनिपरिवर्तनकारणानि निरूपयत।
5) संस्कृतध्वनिविज्ञानं वर्णयत।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/16-21/J2019/SK-331

SK-331 सांख्यकारिका(1-30 कारिकाः), योगसूत्रे समाधिपादः व्यासभाष्यसहितः च

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

सांख्यकारिका

A) अधः सप्तसु पञ्च समाधत्त। 1x5=5

1) सांख्यशास्त्रविषयस्य अजिज्ञास्यत्वे प्रथमविकल्पः कः ?
2) स्वल्पः सङ्करः सपरिहारः सप्रत्यवमर्षः" केनेदं प्रोक्तम् ?
3) तमोगुणस्य प्रयोजनं किम् ?
4) अव्यक्तं भेदानां कारणमस्ति, कुतः ?
5) एकस्य सतः विवर्तः कार्यजातमिति केषां मतम् ?
6) महत्तत्वं कस्य प्रकृतिः ?
7) आनुश्रविक उपायो दृष्टोपायेन तुल्यः, कुतः ?

B) नीचैः सप्तसु पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1) जहत्येनां भुक्तभोगां नुमस्तान्।
2) असदकरणादुपादानग्रहणात्।
3) दुःखत्रयाभिघातात् ......।
4) दृष्टवदानुश्रविकः...।
5) भेदानां परिमाणात्....।
6) अतिदूरात् सामीप्यात्...।
7) प्रमेयसिद्धिः प्रमाणाद्धि।

C) अत्र द्वयोरेकं समाधत्त। 10x1=10

1) पुरुषसिद्धिं प्रति कारणानि ग्रन्थदिशा प्रदर्श्य पुरुषबहुत्वं च साधयत।
2) सांख्यकारिकादिशा व्यक्ताव्यक्तज्ञानां स्वरूपं वर्णयत।

योगसूत्रम्

D) निम्नलिखितेषु सप्तसु पञ्च समाधत्त।। 1x5=5

1) पञ्च क्लेशाः के।
2) काः चित्तभूमयः योगपक्षे न वर्तन्ते।
3) विवेकख्यातिर्नाम कः अर्थः।
4) युजिर् योगे, युज-समाधौ इत्यनयोर्मध्ये कस्मात् धातोः योगशब्दः व्युत्पादनीयः भाष्यकारमते।
5) आगमस्य लक्षणं किम्।
6) वृत्तिसारूप्यं कस्य भवति।
7) भूतानुग्रहः कस्य प्रयोजनम्।

E) अधःप्रदत्तेषु पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। 5x3=15

1) तत्प्रतिषेधार्थमेकतत्त्वाभ्यासः।
2) विषयवती वा प्रवृत्तिरुत्पन्ना मनसः स्थितीनिबन्धिनी।
3) अनुभूतविषयासम्प्रमोषः स्मृतिः।
4) श्रद्धावीर्यस्मृतिसमाधिप्रज्ञापूर्व इतरेषाम्।
5) शब्दज्ञानानुपाती वस्तुशून्यो विकल्पः।

***

SK-342 तर्कसङ्ग्रहः दीपिकासहितः

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) द्वादशसु दश समाधत्त। 1x10=10

1) दीपिकायां द्रव्यादिसप्तान्यतमत्वमित्यस्य तात्पर्यं किम् ?
2) दीपिकायां गन्धवत्वमित्यनेन किं विवक्षितम् ?
3) प्राचीनानां मते त्र्यणुकादि नाशं प्रति किं कारणम् ?
4) ईश्वरसाधकमनुमानं किम् ?
5) पाकः नाम कः ?
6) अव्याप्यवृत्तित्वं नाम किम् ?
7) दीपिकायामन्यथासिद्धिः कति विधः ?
8) निर्वकल्पस्य दीपिकोक्तं लक्षणं किम् ?
9) अनुमितिप्रतिबन्धिका का ?
10) पञ्चावयववाक्ये किं नामोदहरणम् ?
11) लक्षाणा नाम किम् ?
12) वेदस्य पौरुषेयसाधकमनुमानं किम् ?

B) सप्तसु पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1) गुणानां चतुर्विंशतित्वं साधयत।
2) परमाणोः सत्तां निरूपयत।
3) रूपलक्षणं सदलप्रयोजनं लिखत।
4) गुणभूतशब्दलक्षणं दर्शयत।
5) तृतीयान्यथासिद्धिं निरूपयत।
6) स्वार्थानुमितिं निरूपयत।
7) अर्थापत्तिः कुतः न प्रमाणान्तरम् ?

C) पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। 5x3=15

1) पृथिवीलक्षणं विवृणुत।

2) ईश्वरस्य सद्भावं यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।

3) यथार्थायथार्थानुभवौ वर्णयत।

4) विशेषणविशेष्यभावसन्निकर्षं विवृणुत।

5) शक्तिस्वरूपं यथाग्रन्थं निरूपयत।

D) द्वयोरेकं समाधत्त। **10x1=10**

1) दीपिकादिशा द्रव्यलक्षणं विवृणुत।

2) लक्षणां निरूपयत।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/16-21/J2019/SK-345

SK-345 मुक्तावल्याम् अनुमानशब्दखण्डौ

समयावधिः-एकहोरा पूर्णाङ्काः-५०

A) दश समाधेयाः **१ x १० = १०**

1) परामर्शानुमित्योः कार्यकारणभावं लिखत ?
2) व्याप्तिप्रकारकं ज्ञानं पक्षधर्मताज्ञानं च स्वतन्त्रतया कारणं चेत् को दोषः ?
3) पूर्वपक्षव्याप्तिं परित्यज्य सिद्धान्तव्याप्त्यनुसारणे किं प्रयोजनम् ?
4) के पञ्च दुष्टहेतवः ?
5) बाधस्य लक्षणं किं ?
6) दुष्टहेतुलक्षणं किम् ?
7) वैयाकरणमते आख्यातस्य कुत्र शक्तिः ?
8) लक्षितलक्षणा का ?
9) केषां मते योग्यताज्ञानं शाब्दबोधे न कारणम् ?
10) लक्षणा किंरूपा ?
11) वाक्ये कथं न लक्षणा ?
12) अनुपसंहारी हेत्वाभासः कः ?

B) यथाभीष्टं पञ्च समाधत्त **३ x ५ = १५**

1) दण्डिनि साध्ये साध्यतावच्छेदकं किम् ?
2) अनेकान्तं वर्णयत।
3) बाधं वर्णयत।
4) पर्वतस्तेजस्वी पाषाणमयो वह्निमान् इत्यादिज्ञानसत्त्वे अपि पर्वतो वह्निमान् इति अनुमितिः कथम्?
5) व्याप्यत्वासिद्धिं वर्णयत।
6) वाक्यस्य शेषात् कथं शक्तिग्रहः ?
7) शक्तिः जातौ उत व्यक्तौ ?

C) यथाभीष्टं त्रीणि समाधत्त **५ x ३ =१५**

1) हेत्वाभाससामान्यलक्षणं विशदयत।

2) विरुद्धं वर्णयत।

3) सत्प्रतिपक्षं वर्णयत।

4) लिङ्गाद्यभावे न शाब्दबोधः इति खण्डयत।

5) आसत्तिं वर्णयत।

D) यथाभीष्टम् एकं व्याख्यात **१० x १ = १०**

1) पूर्वपक्षीयव्याप्तिलक्षणं विशदयत।

2) वृत्तिं वर्णयत।

***

RKMVERI/DSS-WW/MAIS/16-21/J2019/SK-345

SK-345 न्यायसिद्धान्तमुक्तावल्यामनुमानखण्डशब्दखण्डौ

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) द्वादशसु दश समाधत्त। 1x10=10

1) पूर्वपक्षव्याप्तिलक्षणं किम् ?
2) सपक्षः कः ?
3) अनुमितौ ज्ञायमानं लिङ्गं करणमिति केन स्वीक्रियते ?
4) ज्ञायमानं पदं शाब्दबोधे करणं कुतो न ?
5) साधारणस्य लक्षणं किम् ?
6) नवीननये आधुनिकसङ्केतिते शक्तिरस्ति नवेति ?
7) साध्यसन्देहः कुतो न पक्षता ?
8) नीलघटयोरभेदः इत्यत्र नीलस्य घटस्य च कुत्र लक्षणा ?
9) आरूढवानरो वृक्षः इत्यत्र वानरपदस्य कुत्र लक्षणा ?
10) योग्यता का भवति ?
11) लक्षितलक्षणा का, तदुदाहरणं च किम् ?
12) किं नाम विवरणम् ?

B) सप्तसु पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1) बाधस्य लक्षणम् उदाहरणं च प्रतिपादयन्तु।
2) एवं कोशादपि शक्तिग्रहः सति बाधके क्वचित्तज्यते, इत्यस्याशयं लिखत।
3) तार्किकाः तत्पुरुषसमासे कुत्र लक्षणां स्वीकुर्वन्ति इति प्रतिपादयत।
4) ज्ञायमानलिङ्गस्यानुमितौ कारणत्वस्वीकारे को दोषोऽस्तीति लिखत।
5) आकाङ्क्षास्वरूपं प्रतिपाद्य शाब्दबोधं प्रति तस्याः कारणत्वं साधयन्तु।
6) केवलान्वयिनि ज्ञेयत्वादौ साध्ये साध्यवदन्यस्य अप्रसिद्धत्वादव्याप्तिः इति ग्रन्थस्य तात्पर्यं प्रतिपादयन्तु।
7) रथो गच्छति इत्यादौ तिङः कुत्र लक्षणा इति वर्णयत।

C) पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5x3=15**

1) योग्यतास्वरूपं यथाग्रन्थं विस्तरेण प्रतिपादयन्तु।
2) सभेदम् असिद्धस्य स्वरूपं यथाग्रन्थं प्रतिपादयन्तु।
3) हेतुतावच्छेदकसम्बन्धेन हेत्वधिकरणम्बोध्यम् इत्यस्याशयं लिखत।
4) पूर्वपक्षव्याप्तिलक्षणे साध्यतावच्छेदकसम्बन्धनिवेशफलं लिखत।
5) घटः गुणवान् द्रव्यत्वात् इत्यत्र सिद्धान्तव्याप्तेः अव्याप्तिः कुतो नेति लिखन्तु।

D) द्वयोरेकं समाधत्त। **10x1=10**

1) पक्षतास्वरूपं यथाग्रन्थं विस्तरेण प्रतिपादयन्तु।
2) शक्तिस्वरूपं प्रतिपाद्य न्यायनये जातौ शक्तिः व्यक्तौ वेति यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।

***

SK-401 अलङ्कारशास्त्रोपकण्ठम्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) एकेन वाक्येन पदेन वा उत्तरत। 1x15=15

1) कविः कुत्र प्रजापतिः।
2) रमते इत्यत्र को धातुः।
3) प्रतिभापदस्य पर्यायशब्दौ कौ।
4) भावयित्री प्रतिभा कस्मिन् विद्यते।
5) काव्यात् कीदृशो जीवनबोधः भवति।
6) शब्दाः कतिविधाः।
7) का नाम वृत्तिः।
8) रसः कस्य सहोदरः।
9) दीनबन्धुः कः।
10) भववैद्यः कः।
11) कस्य कर्मकलेवरं भवति।
12) उत्प्रेक्षावाचकाः के।
13) अधमकाव्यस्य अपरं नाम किम्।
14) रीतिलक्षणं किम्।
15) काव्यं ग्राह्यमलङ्कारादिति कस्य वचनम्।
16) भामहस्य काव्यलक्षणं किम्।
17) शक्यार्थो नाम कः।
18) स्थायिभावाः कति।

B) सप्तसु पञ्च समासेन विवृणुत। 3x5=15

1) रससूत्रस्य स्वरूपं प्रतिपादयत।
2) काव्यं कान्तासम्मितं भवति, कुतः।
3) रूपकालङ्कारं सोदाहरणं प्रतिपादयत।

4) करुणरसः आनन्दरसः, विवृणुत।

5) उत्तममध्यमकाव्यानां स्वरूपं लिखत।

6) गतोऽस्तमर्कः इत्यत्र व्यञ्जनाव्यापारं विवृणुत।

7) काव्यप्रकाशकारस्य मते काव्यप्रयोजनानि प्रतिपादयत।

C) चतुर्षु द्वे विशदयत। **5x2=10**

1) मङ्गलश्लोकं सान्वयप्रतिपदार्थं व्याख्यात।

2) रसमधिकृत्य प्रबन्धं रचयत।

3) उत्तमकाव्ये वस्तुध्वनिं रसध्वनिं च सोदाहरणं प्रकाशयत।

4) अम्बास्वरूपं वर्णयत।

D) सप्तसु पञ्चानां समस्तपदानां विग्रहं समासनाम च लिखत। **2x5=10**

1) रामावतारोद्देशः।

2) स्वल्पसमाससहिता।

3) गोदातटनिःस्पृहः।

4) रूपकालङ्कारभूषितः।

5) कविप्रतिभाव्यापारः।

6) सङ्केतितार्थबोधकः।

7) आलङ्कारिकप्रपञ्चप्रसिद्धा।

***

SK-412 वेतालपञ्चविंशत्यादिभ्यः चिताः अंशाः

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

हितोपदेशे आदितः कपोतोड्डयनान्तो भागः

A) अधः यथाकामम् पञ्च प्रश्नान् उत्तरत। 1x5=5

1) वृद्धव्याघ्रस्य पूर्वचरितं कुलमहिमानञ्च तस्यैव वचनान्याश्रित्य वर्णयत।
2) केषु विश्वासो न कर्तव्यः।
3) मूर्खपण्डितयोर्मध्ये को भेदः।
4) महात्मनाम् मनुष्याणां किं लक्षणम्।
5) दुरात्मनि कस्मात् कोऽपि विश्वासं न करोति।
6) कपोताः कथं विपदि पतिताः।
7) हिरण्यकः चित्रग्रीवाय किं साहाय्यमाचरितवान्।

B) नीचैः यथारुचि पञ्च श्लोकान् पूरयित्वा संक्षेपेणार्थमुल्लिखत। 2x5=10

1) यस्माच्च येन...
2) काव्यशास्त्र...
3) मरुस्थल्याम्...
4) मातृवत्परदारेषु...
5) सुजीर्णमन्नम्...
6) हीयते हि मति...
7) कीटोऽपि सुमनः...

वेतालपञ्चविंशतेः 1-10, 16, 20-25 कथाः

C) अधः यथाकामम् पञ्च प्रश्नान् उत्तरत। 1x5=5

1) भिक्षुः राजानं नित्यं कथं सेवते स्म ?
2) मन्दारवती का ?
3) धवलः स्नातुं कदा कुत्र गतः ?

4) चण्डसिंहसत्त्वशीलयोः सत्त्वेन क अधिकः ?

5) अनङ्गरतिः किमर्थं ब्राह्मणाय न दीयते ?

6) जीमूतवाहनः कस्य अंशेन सञ्जातः ?

7) वेतालपञ्चविंशतिकथापठनश्रवणयोः किं फलम् ?

D) निम्नलिखितेषु यथाकामं पञ्च परिचाययत। 2x5=10

1) सिषेवे	3) आरेभे	5) देदीप्यते	7) अभ्यधात्
2) विरराम	4) निचिक्षेप	6) प्रीणयामि	

E) अधः यथेच्छं पञ्च सप्रसङ्गं विवृणुत। 4x5=20

1) कच्चित् अस्मिन् नगरे दन्तघाटकनामानं वेत्सि।

2) पश्य मे पठितसिद्धस्य मृतसञ्जीवनीं शक्तिम्।

3) अकारणमयं कथं वध्यभूमौ नीयते।

4) नाहं विडम्बनशीला,पूज्ये विडम्बना का ?

5) बालाया अपि ते अनेन सत्त्वोत्कर्षेण प्रीताऽस्मि, पाशमेतं त्यज।

6) कथं न भोजनं स्वादु सुगन्ध्यपि भुङ्क्ते?

7) शान्तानङ्गास्त्रयोऽपि एते जीवन्तु।

***

RKMVERI/DSS-WW/MAIS/18-23/J2019/SK-412

SK-412 वेतालपञ्चविंशत्यादिभ्यः चिताः अंशाः

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) अधोलिखितेषु दश समाधत्त। 1x10=10

1) मन्दारवत्याः पिता स्वकन्यायाः विवाहविषये किं मतिमकरोत ?
2) मन्दारवती केन रूपेण मृता अभवत् ?
3) सोमप्रभा किदृशं वरमिच्छति ?
4) चेटीभिः इति पदं परिचाययत।
5) सटाजालानि इति पदं परिचाययत।
6) वच्मि इति तिङन्तं परिचाययत।
7) हितोपदेशस्य कः लेखकः ?
8) विद्यायाः सुखलाभः केन मार्गेण जायते ?
9) कीदृशं दानं सात्त्विकमिति कथ्यते ?
10) जरद्गव-विडालकथायां मार्जारस्य किं नाम ?
11) धर्मस्य अष्टप्रकाराः मार्गाः के ?
12) प्राहिणोत् इति तिङन्तं परिचाययत।

B) अधोलिखितेषु पञ्च समाधत्त। 3x5= 15

1) या कैलाशस्य स्थलीव पुण्यजनसेविता, हारयष्टिरिव यस्याः स्वर्गतरङ्गिणी विभाति – कस्याः विषये उक्तिरियम् ? तस्यां पुर्य्यां कः नृपतिः प्रतिवसति स्म ? तस्य किदृशः तनयः आसीत् ?
2) दृष्टैव सा तस्य राजपुत्रस्य मनो जहार तत्क्षणम् – सा किदृशी आसीत् ? ततः सा किं कृतवती ? तस्याः सङ्केतस्य कः अर्थः ?
3) शुकशारिकयोः नाम किमासीत् ? एकदा शुकः शारिकां किमब्रवीत् ? अपरा उत्तरत्वेन किमब्रवीत् ?
4) लोभः पापस्य कारणम् - इति व्याख्यात
5) सर्वस्वामिगुणोपेतः, सर्ववृत्तान्तदर्शी, नित्यमुन्मार्गगामिनाम् - एतेषां विग्रहपुरःसरं

समासनिर्णयं कुरुत।

6) उद्योगिनं पुरुषसिंहम्.. इति श्लोकं पूरयित्वा अर्थं लिखत।

7) समूढया इति पदं परिचाययत।

C) यथाभीष्टं त्रीणि सप्रसङ्गं विवृणुत। 5x3= 15

1) वीराणां चित्तं वज्रादपि अखण्डितम् अकम्प्यम्।

2) वीर, किमपि साधनं साचिव्यसापेक्षमस्ति।

3) मङ्गलश्लोकं विस्तारेण आलोचयत।

4) अज्ञातकुलशीलस्य वासो देयो न कस्यचित् - इति सूक्तिसम्बन्धां कथां वर्णयत।

5) सिद्धं ते अभिलषितं युक्त्या तया मार्गो दर्शितः।

D) यथाभीष्टम् एकं समाधत्त। 10x1= 10

1) अष्टमकथां संक्षिप्यत।

2) वृद्धव्याघ्र-लुब्धविप्रकथां स्वभाषया विस्तारय।

***

SK-431 संस्कृतसाहित्येतिहासः

कालावधिः - होराद्वयम् | पूर्णाङ्काः - 50

A) नीचैः दत्तेषु यथेच्छं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10

1) ताण्ड्यब्राह्मणं कस्मिन् वेदे अस्ति ?
2) छन्दः वेदस्य किमङ्गम् ?
3) नारदीयशिक्षा कस्य वेदस्य ?
4) निरुक्तं नाम किम् ?
5) ऋग्वेदस्य ज्यौतिषं किम् ?
6) जाम्बवतीजयम् कस्य कृतिः ?
7) शिशुपालवधं कस्य कृतिः ?
8) हरविजयं कस्य कृतिः ?
9) नारिकेलफलसम्मितं वचो भारवेरिति वचनं कस्य ?
10) खण्डनखण्डखाद्यम् कस्य कृतिः ?
11) राजतरङ्गिणी कस्य कृतिः ?
12) विक्रमाङ्कदेवचरितं कस्य कृतिः ?

B) अधो लिखितेषु यथारुचि पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1) ज्यौतिषाधारेण वेदानां कालनिर्णयः कथं ज्ञायते ?
2) कल्पस्य परिचयं लिखत।
3) समवकारः।
4) निरुक्तम्।
5) विल्हणः।
6) अङ्कः।
7) वेदाङ्गं छन्दः।

C) अत्र यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः। **5x3=15**

1) माघः।

2) कुमारदासः

3) राजशेखरः।

4) कल्हणः।

5) मम्मटः।

D) निम्नलिखितेषु अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। **10x1=10**

1) रामायणम्।

2) भवभूतिः।

***

SK-444 साहित्यदर्पणे 4, 5, 8, 9 परिच्छेदाः, कुवलयानन्दश्च

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) एकेन वाक्येन पदेन वा समाधत्त। 1x10=10

1) वैदर्भी रीतिः कं गुणम् अभिव्यञ्जयति।
2) वीररसे का रीतिः योग्या।
3) केषां मते स्वरूपोत्प्रेक्षायां विषयः उक्त एव भवति।
4) शब्दबुद्धिकर्मणां विरम्य व्यापाराभावः इति वादिनः के।
5) उत्तमकाव्यस्य लक्षणं किम्।
6) शब्दोच्चारणमात्रवेद्यः अर्थः कः।
7) वाक्यस्य अतत्परत्वे किं स्यात्।
8) दुर्गालङ्घित इत्यादौ व्यङ्ग्याकारः कीदृशः।
9) बाध्यतया ख्यातौ का वृत्तिः।
10) संसृष्टिसंकारयोः काभ्यां न्यायाभ्यामुपपादनं भवति।
11) महाभारस्य अङ्गिरसः कः।
12) अन्विताभिधानवादे तात्पर्यवृत्तिः कुतो नास्ति।

B) पञ्च संक्षेपेण विवृणुत। 3x5=15

8) व्यङ्ग्यार्थस्य व्यञ्जकत्वं प्रतिपादयत।
9) प्रसादगुणं सलक्षणोदाहरणं निरूपयत।
10) कविप्रौढोक्तिसिद्धेन वस्तुना वस्तुध्वनिं सोदाहरणं प्रतिपादयत।
11) पश्य नीलोत्पलद्वन्द्वात् इत्यादौ अलङ्कारलक्षणं समन्वयत।
12) उत्तमकाव्यस्य लक्षणं सोदाहरणं निरूपयत।
13) उभयशक्त्युद्भवध्वनिं सोदाहरणं प्रतिपादयत।
14) जलकेलितरलेत्यादिपद्ये रूपकालङ्कारः नानुमेयः, उपपादयत।

C) पञ्चसु त्रीन् विवृणुत। 5x3=15

1) अभिधातात्पर्यलक्षणाभिः रसो न बोध्यते ग्रन्थदिशा उपपादयत।

2) उत्प्रेक्षायाः षट् प्रकारान् सोदाहरणं दर्शयत।

3) गृध्रगोमायुसंवादेन प्रबन्धध्वनिं प्रकाशयत।

4) गुणसामान्यलक्षणं निरूप्य माधुर्यगुणं सलक्षणोदाहरणं प्रतिपादयत।

5) बोद्धृस्वरूपसंख्यानिमित्तकार्यप्रतीतिकालादिभेदात् व्यङ्ग्यः अभिधेयतो भिन्नः, सोदाहरणं प्रदर्शयत।

D) एकं प्रपञ्चयत। **10x1=10**

1) उत्तमकाव्यलक्षणं निरूप्य अत्यन्ततिरस्कृतवाच्यध्वनिं सोदाहरणं प्रदर्श्य भ्रम धार्मिक इत्यादौ विपरीत लक्षणां निराकुरुत।

2) नानुमानं रसादीनां व्यङ्ग्यानां बोधनक्षमम्। साधयत।

***

RKMVERI/DSS-WW/MAIS/18-23/J2019/SH-601

SK-601 স্বামীবিবেকানন্দজীবনী

সময় – ২ ঘন্টা   পূর্ণাঙ্ক – 50

A) নিম্নলিখিত দশটি প্রশ্নের যথাযথ উত্তর দাও।   1x10 = 10

1) নরেনের ঠাকুরের দ্বিতীয় দর্শন কবে হয় ?
2) কবে ঠাকুর কী রোগে আক্রান্ত হন ?
3) কত খ্রীস্টাব্দে শ্রীরামকৃষ্ণদেব স্বধামে গমন করেন ?
4) কত খ্রীস্টাব্দে নরেন্দ্রপ্রভৃতি ভক্তগণ শাস্ত্রীয়বিধি অনুসারে সন্ন্যাস নেন ?
5) কত খ্রীস্টাব্দে স্বামীজী ভারতে ফেরেন ?
6) কবে স্বামীজী নিবেদিতাকে দীক্ষিত করেন ?
7) কবে শ্রীমা প্রথম বেলুড়মঠে পদধূলি দেন ?
8) কত খ্রীস্টাব্দে স্বামীজী কন্যাকুমারীকায় পৌঁছান ?
9) কবে কোথায় শিকাগো ধর্মমহাসভার উদ্বোধন হয় ?
10) আমেরিকানরা স্বামী বিবেকানন্দকে কী আখ্যা দিয়েছিলেন ?
11) বেলুড়মঠ কবে প্রতিষ্ঠিত হয় ?
12) রামকৃষ্ণসংঘের বাংলা মুখপত্রের নাম কী ?

B) নিম্নলিখিত পাঁচটি প্রশ্ন সংক্ষেপে আলোচনা কর।   3x5 = 15

1) দক্ষিনেশ্বরে ঠাকুরের সাথে নরেন্দ্রনাথের প্রথম সাক্ষাতের ঘটনাটি লেখ।
2) পহয়ারিবাবা সম্পর্কে লেখ। তাঁর সাথে কবে স্বামীজীর দেখা হয় ?
3) ত্যাগই ভারতের সনাতন পতাকা – ব্যাখ্যা কর।
4) স্বামীজীর মতে ভারতীয়দের অবনতির অন্যতম কারণ কী ? এ বিষয়ে তিনি কী বলেছেন ?
5) স্বামীজীর মতে শাক্ত শব্দের অর্থ কী ?
6) রামকৃষ্ণসংঘের প্রতিষ্ঠা সম্পর্কে সংক্ষেপে লেখ।
7) খেতরির মহারাজের সংগে স্বামীজীর সাক্ষাত্ ও কথোপকথনের ঘটনাটি সংক্ষেপে লেখ।

C) নিম্নলিখিত তিনটি প্রশ্নের বিশ্লেষণমূলক আলোচনা কর। 5x3 = 15

1) নারীশিক্ষা সম্পর্কে স্বামীজী কি বলেছেন – আলোচনা কর।
2) ধর্ম সম্পর্কে স্বামীজীর ভাবনা সংক্ষেপে আলোচনা কর।
3) গুরুর লক্ষণ ও গুরু চেনার উপায় সম্পর্কে স্বামীজী কী বলেছেন ?
4) স্বামীজীর ভারতভ্রমণ সম্পর্কে সংক্ষেপে লেখ।
5) বেলুড়মঠের প্রতিষ্ঠা বিষয়ে সংক্ষেপে লেখ।

D) নিম্নলিখিত একটি প্রশ্নের বিস্তৃত ব্যাখ্যা কর। 10x1 = 10

1) ধর্ম সম্পর্কে স্বামিজীর মত বিস্তৃত আলোচনা কর।
2) শিকাগো ধর্মমহাসভায় স্বামীজীর বক্তৃতাদান অনেক বাধা লড়াই পার হয়ে – প্রসঙ্গটি আলোচনা কর।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/17-22/J2019/SH-602

SH-602 Spiritual Heritage of India

Time : 2 Hours | Full Marks : 50

A) যেকোনো দশটির উত্তর দাও ১ x ১০ = ১০

1) কেশব সেনের প্রতিষ্ঠিত সমাজের নাম কি ?
2) ঠাকুরের জন্ম কোন গ্রামে ?
3) শ্রীশ্রীঠাকুরের জন্মের প্রাক কালে তাঁর মাতার কি দিব্য দর্শন হয়েছিল ?
4) শ্রীশ্রীঠাকুরের জন্ম তিথি কি ?
5) কিশোর গদাধর উপনয়ন কালে কার কাছে ভিক্ষা গ্রহণ করেন ?
6) ঠাকুর কোন সালে বিশ্বনাথ দর্শনে গিয়েছিলেন ?
7) নরেন্দ্রনাথ কোন সালে বি. এ পরীক্ষায় উত্তীর্ন হন ?
8) ঠাকুর ও নরেন্দ্রনাথের প্রথম সাক্ষাৎকার কার বাড়িতে হয়েছিল ?
9) ঠাকুর ষোড়শী পূজা কোন সালে করেছিলেন ?
10) হৃদয়রাম মুখোপাধ্যায় এর পৈতৃক বাড়ি কোন গ্রামে ছিল ?
11) ঠাকুরের মাতার নাম কি ?

B) চারটির উত্তর দাও ৫ x ৪ = ২০

1) অষ্টপাশ কি কি ? কোন শাস্ত্রে এর উল্লেখ আছে ?
2) ঠাকুর কোন কোন তীর্থে যান নি এবং কেন ?
3) হৃদয়রাম মুখোপাধ্যায় তার বাড়িতে দুর্গাপূজার সময় যে দর্শন পেয়েছিলেন তার বর্ননা কর।
4) ভাইপো অক্ষয়ের মৃত্যুর সময় ঠাকুরের কিরূপ উপলব্ধি হয়েছিল, তার বর্ণনা কর।

C) যেকোনো দুটির উত্তর দাও ১০ x ২ = ২০

1) ঠাকুর ষোড়শী পূজার সময় কিভাবে শ্রীশ্রীমাকে উপাসনা করেছিলেন তা বর্ণনা কর ।
2) তেলোভেলো প্রান্তরে ডাকাত বাবার সাথে শ্রীশ্রীমায়ের যে সাক্ষাত হয়েছিল তার বিবরণ দাও।
3) শ্যামপুকুর বাটিতে কালীপূজার রাতে ভক্ত সমাগমে ঠাকুরের যে ভাবাবস্থা হয়েছিল তার বর্ণনা দাও।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/16-21/J2019/SH-603

SH-603 Spiritual Heritage of India

সময় - ২ ঘন্টা মান - ৫০

A) যেকোনো ১০টি প্রশ্নের উত্তর দাও 10x1 = 10

1) শ্রীমা কবে ও কোথায় জন্মগ্রহণ করেছিলেন ?
2) শ্রীমায়ের ভাইদের নাম কি ছিল ?
3) শ্রীমার পঞ্চতপার অনুষ্ঠান কোথায় হয়েছিল ?
4) রাধু সম্পর্কে মায়ের কে ছিল ?
5) স্বামী যোগানন্দ কোন রোগে আক্রান্ত হয়ে দেহত্যাগ করেন ?
6) 'আত্মারামের কৌটা' বলতে কি বুঝান হয়েছে ?
7) শ্রীমায়ের প্রথম মন্ত্রশিষ্য কে ছিলেন ?
8) বেলুড় মাঠে দুর্গা পূজার সঙ্কল্প কার নামে হয় ?
9) শ্রীমায়ের পছন্দের কিছু খাবারের নাম লেখ। ?
10) বিয়ের সময় মায়ের ওর ঠাকুরের বয়স কত ছিল ?
11) মায়ের মামাবাড়ি কোন গ্রামে ?
12) শ্রীমায়ের ভারী কে কে ছিলেন ?

B) যেকোনো ৬ টি প্রশ্নের উত্তর দাও 6x5= 30

1) শ্রীমায়ের পঞ্চতপানুষ্ঠান বর্ণনা কর।
2) নহবতে মায়ের জীবনযাপন বর্ণনা কর।
3) ঠাকুরের দেহাবসানের পর কামারপুকুরে মায়ের জীবনযাপন বর্ণনা কর।
4) শ্রীমায়ের সাথে রাধুর ব্যাবহারের কয়েকটি উদাহরণ দাও।
5) মানবী অধ্যায় থেকে মায়ের সরলতার দুইটি উদাহরণ দাও।
6) জপের কার্যকারিতা সম্পর্কে মায়ের অভিমত ব্যক্ত কর।
7) ভক্তদের ব্যবহার অনেক সময়ে শ্রীমায়ের পক্ষে কষ্টদায়ক হয়ে উঠত। এরকম কিছু ঘটনার উল্লেখ কর।
8) শ্রীমায়ের দৃষ্টিতে সন্ন্যাসীর আদর্শ অতি উচ্চ ছিল। এই সম্পর্কে মায়ের বানী আলোচনা কর।

C) যেকোনো ১ টি প্রশ্নের উত্তর দাও 10x1=10

1) ভক্তজননী রূপে শ্রীমায়ের জীবন ও বানী আলোচনা কর ।
2) জ্ঞানদায়িনী রূপে শ্রীমায়ের জীবন ও বানী আলোচনা কর ।

SH-604 Spiritual Heritage of India

Marks:50 Time: 2Hours

A) যেকোন ৪ টি প্রশ্নের উত্তর দাও : ৪ x ৫ = ২০

1) ‘জ্ঞান ও কর্ম’- অধ্যায়ে স্বামীজী ‘জগৎ’ কে কিভাবে বর্ণনা করেছেন ?
2) সাংখ্যদর্শনমতে প্রকৃতি তিনটি উপাদানে গঠিত। উপাদান তিনটি কি কি ?তাদের লক্ষণগুলো বর্ণনা কর।
3) ‘কর্মেই আমাদের অধিকার, ফলে নয়’- ব্যাখ্যা কর।
4) কোন কোন স্থলে সুখ অপেক্ষা বরং দু:খ অধিকতর শিক্ষা দেয়। কিভাবে ?
5) জীবন কি ? সংক্ষেপে ব্যাখ্যা কর।
6) “কর্মযোগের মতে কৃত-কর্ম ফল প্রসব না করিয়া নষ্ট হইতে পারে না”। উদাহরণসহ এটি সংক্ষেপে ব্যাখ্যা কর।
7) গীতা যখন প্রথম প্রচারিত হয়, তখন কোন্ দুইটি সম্প্রদায়ের মধ্যে প্রবল মতবিরোধ চলছিল। কিভাবে ঐ বিরোধের অবসান হল ?

B) যেকোন ৩ টি প্রশ্নের উত্তর দাও : ৩ x ১০ = ৩০

1) ‘পরোপকারে নিজেরই উপকার’ - স্বামীজির এই উক্তিটি নিজের ভাষায় ব্যক্ত কর।
2) “আমাদের যোগ্যতা অনুযায়ী আমাদের পরিবেশ গড়িয়া ওঠে”। কিভাবে গড়িয়া ওঠে তা বর্ণনা কর।
3) "কর্মযোগের আদর্শ " - বক্তৃতায় স্বামীজি কর্মযোগের আদর্শ সম্বন্ধে যা বলেছেন তা ব্যাখ্যা কর।
4) "কর্তব্য কি?" - অধ্যায়ের ব্যাধ ও সন্ন্যাসীর গল্পটি নিজের ভাষায় লেখ। গল্পের সার তত্ত্বটি কি ?
5) “অনাসক্তিই পূর্ণ আত্মত্যাগ” - বক্তৃতায় স্বামীজির ভাব সংক্ষেপে লিখ।

***

RKMVERI/DSS/MAIS/14-19/J2019/SH-605

SH-605 Spiritual Heritage of India

Time: 2 hours Marks: 50

C) Read the following passage from "Practical Vedanta III" and answer the questions given below (choose the best option) 5x3=15

Therefore, religion must become broad enough. Everything it claims must be judged from the standpoint of reason. Why religions should claim that they are not bound to abide by the standpoint of reason, no one knows. If one does not take the standard of reason, there cannot be any true judgment, even in the case of religions. There must be some independent authority, and that cannot be any book, but something which is universal; and what is more universal than reason? It has been said that reason is not strong enough; it does not always help us to get at the Truth; many times it makes mistakes…. I will abide by my reason, because with all its weakness there is some chance of my getting at truth through it; while, by the other means, there is no such hope at all. We should, therefore, follow reason and also sympathise with those who do not come to any sort of belief, following reason. For it is better that mankind should become atheist by following reason than blindly believe in two hundred millions of gods on the authority of anybody. What we want is progress, development, realisation. No theories ever made men higher. No amount of books can help us to become purer. The only power is in realisation, and that lies in ourselves and comes from thinking.

1) Religions should be judged from the standpoint of reason because

(a) The holy book of any one religion cannot be an independent authority (b) Reason is universal (c) Reason is acceptable to those who do not believe religion also (d) There is some hope of getting to truth through reason (e) All of the above

2) A usual criticism made against reason is that:

(a) It does not always help to get to the truth (b) It is not acceptable to atheists (c) It is not an independent authority (d) It is universal

(e) None of the above

3) Which of the following agrees with Swamiji's thinking expressed here?

(a) All religious books are universal authorities (b) Belief in God is always better than atheism (c) Studying books is the only way to become pure (d) The goal of religion is realization (e) All of the above

D) Read the following passage from "Practical Vedanta IV" and answer the questions given below (choose the best option) 5x3=15

The position of the Advaitist is that it is true that we cannot think of the substance as separate from the qualities, we cannot think of change and not-change at the same time; it would be impossible. But the very thing which is the substance is the quality; substance and quality are not two things. It is the unchangeable that is appearing as the changeable…

The ancient illustration of Advaita, of the rope being taken for a snake, may elucidate the point a little more. When a man mistakes the rope for a snake, the rope has vanished, and when he takes it for a rope, the snake has vanished, and the rope only remains. The ideas of dual or treble existence come from reasoning on insufficient data, and we read them in books or hear about them, until we come under the delusion that we really have a dual perception of the soul and the body; but such a perception never really exists. The perception is either of the body or of the soul. It requires no arguments to prove it, you can verify it in your own minds.

1) The Advaitic position on substance and qualities is that:

(a) Substance and quality are in reality the same thing (b) Substance is separate from qualities (c) The unchangeable is always changing (d) All of the above (e) None of the above

2) The dual perception of soul and body exists because

(a) we perceive both of them all the time (b) we perceive the body and cannot perceive the soul (c) we perceive the body and on reading or hearing about the soul delude ourselves that we have dual perception (d) Any of the above can be true (e) None of the

above

3) From the above discussion on the analogy of the rope and the snake, the best statement to make would be

(a) The rope alone is true (b) The rope and the snake are two different things (c) Either the rope or the snake is perceived by the observer but not both together (d) Snake is the substance and rope is the quality (e) All of these

E) Explain the following quotes in 2-3 sentences 4x3=12

1) *This is the real, practical side of Vedanta. It does not destroy the world, but it explains it.... It says, "Understand what this world is, so that it may not hurt you."*
2) *Vedanta says that each one must have his own path, but the path is not the goal. The worship of a God in heaven and all these things are not bad, but they are only steps towards the Truth and not the Truth itself.*
3) *Give up the small for the Infinite, give up small enjoyments for infinite bliss. It is all yours, for the Impersonal includes the Personal.*

F) Expand the following statement in your own words (10+ sentences) 8x1=8

All of us are going towards the same goal. The difference between weakness and strength is one of degree; the difference between virtue and vice is one of degree... All differences in this world are of degree, and not of kind, because oneness is the secret of everything.

***

RKMVERI/DSS/MAIS/18-23/J2019/EN-616

EN-612 English

Time- 2 Hours Full Marks 50

G) Read the passage and answer the following questions 2x5=10

It is necessary in the study of Karma-Yoga to know what duty is. If I have to do something I must first know that it is my duty, and then I can do it. The idea of duty again is different in different nations. The Mohammedan says what is written in his book, the Koran, is his duty; the Hindu says what is in the Vedas is his duty; and the Christian says what is in the Bible is his duty. We find that there are varied ideas of duty, differing according to different states in life, different historical periods and different nations. The term "duty", like every other universal abstract term, is impossible clearly to define; we can only get an idea of it by knowing its practical operations and results. When certain things occur before us, we have all a natural or trained impulse to act in a certain manner towards them; when this impulse comes, the mind begins to think about the situation. Sometimes it thinks that it is good to act in a particular manner under the given conditions; at other times it thinks that it is wrong to act in the same manner even in the very same circumstances. The ordinary idea of duty everywhere is that every good man follows the dictates of his conscience. But what is it that makes an act a duty? If a Christian finds a piece of beef before him and does not eat it to save his own life, or will not give it to save the life of another man, he is sure to feel that he has not done his duty. But if a Hindu dares to eat that piece of beef or to give it to another Hindu, he is equally sure to feel that he too has not done his duty; the Hindu's training and education make him feel that way. In the last century there were notorious bands of robbers in India called thugs; they thought it their duty to kill any man they could and take away his money; the larger the number of men they killed, the better they thought they were. Ordinarily, if a man goes out into the street and shoots down another man, he is apt to feel sorry for it, thinking that he has done wrong. But if the very same man, as a soldier in his regiment, kills not one, but twenty, he is certain to feel glad and think that he has done his duty remarkably well. Therefore, we see that it is not the thing done that defines a duty. To give an objective definition of duty is thus entirely impossible. Yet there is duty from the subjective side. Any action that makes us go Godward is a good action, and is our duty; any action that makes us go downward is evil, and is not our duty. From the subjective standpoint, we may see that

certain acts have a tendency to exalt and ennoble us, while certain other acts have a tendency to degrade and to brutalise us.

1) What are the different ideas of duties in different faith systems?
2) How can we get an idea of duty?
3) What are the responses of a Christian and a Hindu to a piece of beef?
4) Who are thugs? What was their idea of duty?
5) What is the idea of the subjective side of duty?

H) Write a letter to your English teacher about the M. Phil. Seminar (Department of Sanskrit) held in your University. 10x1=10

I) Make sentences using any five words. 1x5=5

1) rejoice 2) delighted 3) Pyrotechnic 4) instance 5) prominent 6) burden 7) sneer

J) Fill in the blanks with proper prepositions.` 1x5=5

1) Jawaharlal Nehru was fond _____ children.
2) Mumbai is famous ______ its textiles.
3) He killed two birds ______ one shot.
4) I shall return _____ an hour.
5) Did you see Shobha ______ the party?

K) Answer Question number 1 and any three other questions.5x4=20

1) Duncan: Is execution done on Cawdor? Are not those in commission yet return'd?
   a. Who is Duncan? (1/2)
   b. Why is the Cawdor being executed? (2)
   c. Who answers Duncan's questions? (1/2)
   d. Give a brief note about the Answer. (2)
2) Explain how Television lost its importance and what is the best substitute for the television?
3) Describe the Grecian Urn.
4) What are the three visions that APJ Abdul Kalam talks about?
5) Briefly summarize the poem *She was a Phantom of Delight*?

***

EN-614 English

Time: 2 hours Marks: 50

A) Read the passage and answer the following questions 2x5=10

Parable of salt doll

"In samadhi one attains the Knowledge of Brahman – one realizes Brahman. In that state reasoning stops altogether, and man becomes mute. He has no power to describe the nature of Brahman. "Once a salt doll went to measure the depth of the ocean. (All laugh.) It wanted to tell others how deep the water was. But this it could never do, for no sooner did it get into the water than it melted. Now who was there to report the ocean's depth?"

A DEVOTEE: "Suppose a man has obtained the Knowledge of Brahman in samadhi. Doesn't he speak any more?"

MASTER: "Sankaracharya retained the 'ego of Knowledge' in order to teach others. After the vision of Brahman a man becomes silent. He reasons about It as long as he has not realized It. If you heat butter in a pan on the stove, it makes a sizzling sound as long as the water it contains has not dried up. But when no trace of water is left the clarified butter makes no sound. If you put an uncooked cake of flour in that butter it sizzles again. But after the cake is cooked all sound stops. Just so, a man established in samadhi comes down to the relative plane of consciousness in order to teach others, and then he talks about God. "The bee buzzes as long as it is not sitting on a flower. It becomes silent when it begins to sip the honey. But sometimes, intoxicated with the honey, it buzzes again. "An empty pitcher makes a gurgling sound when it is dipped in water. When it fills up it becomes silent. (All laugh.) But if the water is poured from it into another pitcher, then you will hear the sound again. (Laughter.)

1) What happens in samadhi?
2) Briefly narrate the salt doll episode.
3) What questions did the devotee ask?
4) Why Sankaracharya retained the ego of knowledge?
5) Give two examples of things getting silent at their purest level?

B) You have hurt your ankle while playing football. Write a leave application to your HOD. 10x1=10

C) Make sentences using any five words.

1x5=5

1) charitable 2) retreat 3) pious 4) anxious 5) embrace 6) imitate 7) sympathy

D) Rewrite the following sentences as instructed.

1x5=5

1) Who taught you English? (to Passive Voice)
2) Promises should be kept. (to Active Voice)
3) The manager will give you a ticket. (to Passive Voice)
4) He said, "I have passed the examination." (to Indirect Speech)
5) He said he didn't believe me. (to Direct Speech)

E) Answer Question number 1 and any three other questions. 5x4=20

1) Claudius: Have you your father's leave? What says Polonius?
   a) Who is Claudius? (1)
   b) Why is Claudius asking this question? (2)
   c) Who is being addressed in this question? (1)
   d) Who is Polonius? (1)
2) Summarize the poem *My Last Duchess.*
3) Describe the feelings of the boy in the story Araby. Give references from the text to prove your claims.
4) What aspects of Tagore are revealed through the speech, The Crisis of Civilization.
5) Briefly explain the following lines: "Like a poet hidden/ In the light of thought,/ Singing hymns unbidden,/ Till the world is wrought/ To sympathy with hopes and fears it heeded not".

***

RKMVERI/DSS/MAIS/16-21/J2019/EN-616

EN-616 English

Time- 2 Hours Marks 50

A) Answer any one of the following questions. 7x2=14

1) Comment on the significants of the title, ‘ The Last Leaf ’.
2) What is your impression of Behrman?
3) Why did the last leaf never move or flutter? How did it help Johnsy?

B) Answer any two of the following questions. 2x6=12

1) “Don’t write in English,” - Who said this? What else did the speakers say in this context? How did Kamala Das react to this comment ?
2) How did Kamala Das ignore her womanliness? What was the advice of the categorizers to her?
3) “In him...The hungry haste of rivers, in me...the Oceans’ tireless waiting.” - Explain the quoted lines with reference to the context.

C) Write short notes on the following: 1x4=4

1) Importance of Greenwich village
2) Pharmacopoeia
3) “Michael Angelos’s moses beard”
4) “the hem of his mistress’s robe” refers to:

D) Describe a recent visit to a place of natural beauty and the impression it left on you. 10

or

Write a letter to the local Municipality complaining about the poor condition of roads and drains in your locality 10

E) Complete each of the blanks using the appropriate form of the words given in brackets: 1x5=5

After Christopher Columbus retired from the famous voyage across the Atlantic, the king of Spain (1) _____ (wish) to celebrate the great event and do honour to the man who (2) _____ (make) himself a national hero. He (3) ______ (do) so by (4) _____ (hold) a banquet in honour of the (5) _______ (explore).

F) Rewrite the following sentences: 1x5=5

1) He said to me “ Let us have tea”. (in indirect speech)
2) “Do you eat spicy food Rohit? ” - said Joy. (in indirect speech)
3) It was Sunday. The weather was pleasant. We went for a picnic. (Join into a simple sentence)
4) She keeps her ornaments in the safe. This is the safe (Join into a complex sentence)One who is not conquered. (Write a single word for the group of words)

CA-622 Computer Applications (Th)

Time : 2 hours Marks - 50

G) Choose the most appropriate answer **1x5=5**

1) Hypertext markup language is used to create _____?
   - a) programs
   - b) style sheets
   - c) algorithms
   - d) websites
2) _______ of a network refers to the way in which the network's nodes are linked together.
   - a) Flowchart
   - b) Switch
   - c) Topology
   - d) Internet
3) Suppose x is a Boolean variable, then $x.1=?$
   - a) 1
   - b) x
   - c) 0
   - d) None of the above
4) Optical fibres transmit ______ signals.
   - a) electric
   - b) Sound
   - c) microwave
   - d) light
5) ________ is an integrated set of programs that control the resources of a computer system and provides its user with an interface.
   - a) CPU
   - b) Operating system
   - c) Input-Output devices
   - d) Memory

H) Match the columns: **1x5=5**

I) Column X	**Column Y**
J) Computer security	O) UTP
K) FTP	P) Two inputs and two outputs
L) Process	Q) Cryptography
M) Half-adder	R) Program in execution
N) Twisted-Pair wire	S) File transfer protocol

T) Answer any two questions **10x2=20**

1) What is topology of a network? Describe five different network topologies using diagrams. 10
2) a)What is the function of the memory management module? 2

   b) Describe with figures the two memory management models

   i) Uniprogramming Memory Model 3

   ii) Multiprogramming Memory Model 5

3) a) Draw the circuit for the following expression: 10

$$A.\bar{B}+C.(A+B.D)$$

b) Reconstruct the above circuit using universal NOR gate.

U) Answer any four questions **5x4=20**

1) Draw and provide expressions for the following logic gates: NOR, NAND, OR. 5

2) Describe five roles of a communication protocol. 5

3) Prove the following two theorems of Boolean Algebra: 5

a) $x+1=1$

b) $x+x=x$

4) Describe the process of data transmission through optical fibres 5

5) State the major services and some uses of the internet. 5

***

RKMVERI/DSS/MAIS/18-23/J2018/CA-622 Pr

CA-622 Computer Applications (Practical)

Time : 2 hours Marks - 50

A) Create a new directory named endterm2019 *(mkdir endterm2019)* and write the following two programs inside it:

B) Write a C++ program having the name divide.cpp performing the following task: 20

C) Take an integer as input from the user and check if the number is divisible by the number 9 or not.

If divisible then print: "The number is divisible by 9"

else, print: "The number is not divisible by 9"

D) Design a webpage for the city of Kolkata having a basic layout as follows: 30

Heading: Kolkata

Text: Kolkata, previously known as Calcutta, is the capital of the Indian state of West Benal. It is nicknamed the "City of joy". It served as the capital of British India till 1911. It is the third-largest city of India and has been long known as the cultural capital of India........

Options List:

History

Geography

Places to visit

Weather

Culture

Picture: Insert an attractive picture of the city/landmark.

RKMVERI/DSS/MAIS/17-22/J2019/CA-624 Th

CA-624 Computer Applications (Th)

Time : 2 hours | Marks - 50

A) Multiple choice (choose the most appropriate answer): 1x5 =5

1) Which one of the following is a not valid fopen statement in C?
   a) fopen("file.txt", "at");
   b) fopen("file.dat", "wb");
   c) fopen("file.dat", "ab");
   d) fopen("file.dat", "br+");
2) Which one of the following library function is used for dynamic memory allocation in C?
   a) malloc()
   b) alloc()
   c) dynamic()
   d) free()
3) Which of the following macro definition is not valid in C?
   a) #define PI 3.14
   b) #define PRIME NUMBER 7
   c) #define OR ||
   d) #define LARGE ((3>6) ? 3 : 6)
4) The scope and lifetime of a ___________ variable is throughout the program runs.
   a) global
   b) local
   c) register
   d) static
5) The fopen() function returns __________ if it fails to open a file.
   a) 1
   b) null
   c) 2
   d) 4

B) Match the columns: 1x5=5

Column X	**Column Y**
A) FILE	A) macro
B) malloc.h	B) structure
C) extern	C) library function
D) EOF	D) keyword
E) fseek()	E) header file

F) State whether each of the following statement is true or false:1x6=6

1) Structures cannot have pointer members.
2) The last character of a text file is the end-of-file character.
3) The fread() function has 4 arguments.
4) A recursive function is that which calls itself.
5) To read records from a binary file the fwrite() function is used.
6) For file reading-writing programs, the header file *stdio.h* has to be included in the program.

G) Answer any two questions **10 marks**

1) Write the advantages of using library functions in C? 5
2) Write the differences between structure and array. 5
3) Justify the statement – 'Records in a random access file are generally of uniform length'. 5
4) Write short note on: fseek() function. 5

H) Answer any four questions **24 marks**

1) Write a C program that removes all the spaces from a user-given string and writes onto a file. 6
2) Write a program that reads a text file and then writes the text into another file. 6
3) Define a structure club_member, to store member id, member name, and age into it. Write a program that can store 6 set of user-given records of members into the structure and display it. 6
4) Define a macro CUBE with argument to calculate the cube of a user-given number. Write a complete program that uses the macro. 6
5) Write a program that accepts a string, and reverses the input string and finally displays the reversed string. Use a recursive function to write this program. 6
6) Write a program to read a text file after the first 10 characters and print it on screen.

CA-624 (Pr) C Programming Language

Time: 2 hours | marks: 50

General Instructions:

a) There are five compulsory questions of 10 marks each.
b) Write all the code or steps which you have performed, in your answer script.

1) Define a structure *mail_id,* with 3 members; *person_name*, *age* and *email_id*. Using the structure, build a program to accept and store 3 records into it and finally display the records.
2) Create a C program to store the text – ‘2nd year exam is on progress’, onto a text file using character-by-character method.
3) Develop a C program that stores a series of numbers from 20000 to 20030 onto a binary file. Also create a program to read that binary file.
4) Build a C function that uses static variable to count the number of each alphabet entered through the keyboard. Complete the program by calling it into main() function.
5) Create a C program that uses dynamic memory allocation to reserve memory for storing 5 integers. After allocating memory, store 5 numbers into memory and display the same.

***

RKMVERI/DSS/MAIS/16-21/J2019/CA-626

CA-626 Natural Language Processing

Duration-2 hour FM-50

I) Write śābdabodha according to three schools for the given sentences (Any six) 3x6=18

1) शिशुः विहगं पश्यति।
2) गोभिः तृणानि खाद्यन्ते।
3) क्रीडकाः क्रीडाङ्गनम् अगच्छन्।
4) विहगाः आकाशे डयिष्यन्ते।
5) तुभ्यं पुष्पाणि रोचन्ते।
6) भक्तः स्नानं कृत्वा देवमन्दिरं गच्छति।
7) बालकाः अध्ययनाय पाठशालाम् अगच्छन्।

J) Analyse the sentences according to Karaka tagging scheme and prepare diagram (any five) 4x5=20

1) शिशुभिः वृक्षाः दृश्यन्ते।
2) माता पुत्राय स्पृहयति।
3) जनकेन सह पुत्रः क्रीडितुं गच्छति।
4) अहं प्रासादात् मार्गे जनान् पश्यामि।
5) नेत्रेण काणः भिक्षुकः भिक्षां याचते।
6) जलेन विना मत्स्याः न जीवन्ति।

K) Write brief note on any two of the following 6x2=12

1) Ambiguity
2) Speech to text
3) Machine Translation

***

ES-632 Environmental Studies

Time- 2 Hours Marks 50

L) Group-A

M) Choose the correct answer: 1x10

1) Smog is produced due to :
   a) Air and metal dust.
   b) Water and nitrogen oxide.
   c) Smoke and fog.
   d) None of the above.
2) The gas released in Bhopal tragedy was
   a) MIC.
   b) Nitrogen oxide.
   c) Hydrocarbons.
   d) None of these
3) Greenhouse gases absorb :
   a) Short-wave radiation
   b) Medium-wave radiation
   c) Long-wave radiation
   d) All of these
4) Which is not a greenhouse gas
   a) Chlorofluorocarbon
   b) Hydrogen
   c) Methane
   d) Carbon dioxide
5) Conference related to control of ozone depleting substances is
   a) Montreal protocol
   b) Stockholm Conference
   c) Toronto World Conference
6) BOD stands for :
   a) Biological oxygen deficit
   b) Biological oxygen demand
   c) Biosphere oxygen demand.
7) DDT is :
   a) Biodegradable pollutant
   b) Non-degradable pollutant
   c) Not a pollutant
   d) An antibiotic.
8) Most inhabitants of Kolkata suffer from bronchitis due to :
   a) Adulteration of food
   b) Impurity of water
   c) Polluted air
   d) Polluted soil
9) The layer of atmosphere that contains ozone gas is :
   a) Troposphere
   b) Stratosphere
   c) Mesosphere
   d) None of these.
10) Carbon monoxide kills because it destroys :
   a) Haemoglobin
   b) phytochrome
   c) Cytochrome.

N) Group- B

O) Answer any ten questions 2x10

1) What do you mean by mobile source pollution?
2) What is radon?

3) What are biological pollutants?
4) What is global warming?
5) What are greenhouse gases?
6) What is soil pollution?
7) What are hazardous wastes ?
8) What are water borne diseases?
9) What are the objectives of value education?
10) What do you mean by sustainable development?
11) What is rain water harvesting?
12) What do you mean by biological magnification?

P) Group- C

Q) Answer any four questions **5x4**

1) What are the certain measures that a person can take to prevent any disaster?
2) What should be the role of an individual in prevention of pollution?
3) How do you prevent and control water pollution related to illness?
4) What steps are to be taken to conserve water?
5) What are the advantages of rain water harvesting?
6) Why are the Individuals and communities forced out of their homeland in the name of economic development?

***

RKMVERI/DSS-WW/MAIS/16-21/J2019/ES-632

ES-632 Environmental Studies

Time- 2 Hours Full Marks

A) Answer any 10 questions. **1x10=10**

1) Define laws.
2) Name the Act that directs to preserve water resources.
3) Define the pollutants.
4) Define phytoremediation.
5) What is incineration?
6) Give an example of two greenhouse gas.
7) What is stone cancer?
8) What is pathogen?
9) Name the authority that appoints a chief wildlife warden.
10) Define toxicology.
11) Which of the metals causes Itai Itai disease?
12) Define DO.

B) Answer any 5 questions. **3x5=15**

1) Define albedo.
2) What is the Kyoto protocol?
3) Define the Berlin Mandate.
4) Write the main objective of the wildlife protection act, 1972.
5) Write the effect of water pollution.
6) Write the main objective of the Environmental protection act, 1986.
7) Write the main cause of the Minamata disaster.

C) Answer any 3 questions. **5x3=15**

1) Write a short note on the Copenhagen Accord.
2) Make short notes on the ozone hole depletion.
3) Find out 5 days BOD of the water sample, where Xb and Xa of the water sample are 7 mg/l and 5 mg/l respectively. Define BOD.
4) Write the prevention method of soil pollution.
5) Write a short note on the drawback of environmental legislation.

D) Answer any 1 question. **10x1=10**

1) Make a brief note on rainwater harvesting.
2) Write a brief note on solid waste management.

***

HN-641 Hindi

Time- 2 Hours Marks - 50

E) निम्नलिखित मुहावरों में से किसी 5 का वाक्यों में प्रयोग कर अर्थ स्पष्ट करें:10

1) श्री गणेश करना
2) अन्धे के हाथ बटेर लगना
3) आप भला तो जग भला
4) ईद मुहर्रम होना
5) उल्लू बनाना
6) ऐरा गैरा नत्थू खैरा

F) किन्हीं 8 प्रश्नों का उत्तर लिखें 40

1) ‘सरस्वती वंदना’ कविता पूरी लिखें।
2) पायो जी मैंने ... इस पद का अर्थ लिखें।
3) छमा बड़न को ... इस दोहे को अर्थ सहित लिखें ।
4) “गुल्ली डंडा” कहानी में वर्णित गया के हाथ की कुशलता का वर्णन करें।
5) ईदगाह स्थल का संक्षेप में वर्णन करें।
6) विज्ञापन के साथ लेखक का क्या सम्पर्क हो गया है?
7) निंदक कितने प्रकार के होते हैं, संक्षेप में वर्णन करें।
8) "नव गति नव लय .." का अर्थ अपने शब्दों मे लिखें।
9) हामिद की तर्कशक्ति के बारे में अपना विचार रखें।
10) ईदगाह कहानी के माध्यम से इस्लाम की विशेषताओं को बताएँ।

***

HN-642 Hindi

Time- 2 Hours | Marks - 50

A) किसी 5 मुहावरों का वाक्यों में प्रयोग कर अर्थ स्पष्ट करें: 10

1) खरी खोटी सुनाना
2) जमीन पर पाँव न पड़ना
3) टूट पड़ना
4) दिन दूना रात चौगुना
5) तीर मारना
6) धाक जमना

B) किन्हीं 8 प्रश्नों का उत्तर लिखें 40

1) मित्र वर्णन के 3 चौपाई लिखें
2) टूटे सुजन... दोहा अर्थ सहित लिखें
3) "पहलवान की ढोलक" कहानी में कौन सी घटना आपको सबसे अधिक प्रभावित की?
4) बड़े भाई साहब कहनी में वर्णित समय सारणी पर दो शब्द लिखें ।
5) पूस की रात कहानी की मुन्नी का चरित्र कैसा था ?
6) भक्तिन और लेखिका के सम्पर्क में लेखिका का क्या परिवर्त्तन हुआ?
7) 'धनी, वज्र-गर्जन से बादल! .. ऐ विप्लव के वीर!' इन पंक्तियों की व्याख्या करें
8) 'भोलाराम का जीव' कहानी का लक्ष्य क्या है?
9) महाराजा का इलाज कैसे हुआ ?
10) खेल कहानी का मर्म स्पष्ट करें।
11) "बादल राग" में कृषक का कवि ने क्या वर्णन किया है ?

***

RKMVERI/DSS-WW/MAIS/18-23,16-21/J2019/PR-656

SH-656 Comparative Philosophy and Religion

Full Marks : 50 Time : 2 Hours

A) Answer any ten (in 1 or 2 lines) 1x10=10

1) 'শিখ' শব্দটির অর্থ নিরূপণ কর।
2) জৈন ধর্মে 'আস্রব' বলতে কি বোঝো ?
3) 'সকাম কর্ম' এবং 'নিষ্কাম কর্ম' এর মধ্যে কি পার্থক্য ?
4) জৈন ধর্মে 'জিন' শব্দটির দ্বারা কি জয় করার ইংগিত দেয় ?
5) হিন্দু ধর্মে 'শৈব' কাদের বলে ?
6) জৈন ধর্মে দুটি সম্প্রদায় বিভাজন কোন প্রশ্ন কে কেন্দ্র করে গড়ে উঠেছে ?
7) জৈন ধর্মে বদ্ধ জীব ক'প্রকার ?
8) হিন্দু ধর্মকে কেন 'সনাতন ধর্ম ' বলা হয় ?
9) শিখ ধর্মে 'খাল্‌সা' কে প্রতিষ্ঠা করেছিলেন ?
10) জৈন ধর্মে 'তীর্থঙ্কর' কাদের বলা হয় ?
11) শিখ ধর্মে সমাধি অবস্থা লাভ করার জন্য কোন পথের কথা বলা হয়েছে ?
12) জৈন ধর্মে 'নয়' কাকে বলে ?
13) হিন্দু ধর্মে 'আশ্রম ধর্ম' কাকে বলে ?
14) শিখ ধর্মে 'হুমাই' বলতে কি বোঝো ?
15) জৈন ধর্মে 'ত্রিরত্ন' কাকে বলে ?

B) Answer any five (in a para) 3x5=15

1) শিখ ধর্মে গুরুর কি স্থান তা ব্যাখ্যা কর।
2) জৈন ধর্মে কি ভাবে আত্মার ব্যাখ্যা করা হয়েছে ?
3) শিখ ধর্মে ক্লেশ ভোগ্যার ব্যাখ্যা কি ভাবে করা হয়েছে।
4) হিন্দু ধর্মে 'transmigration' বলতে কি বোঝো ?
5) জৈন ধর্মে 'অহিংসা' র গুরুত্ব ব্যাখ্যা কর।
6) শিখ ধর্ম কি 'অবতারবাদ' এ বিশ্বাস করে ?
7) জৈন ধর্ম কি ভাবে 'বহুত্ববাদ' কে সমর্থন করে তা ব্যাখ্যা কর।

C) Answer any three (in about a page) **5x3=15**

1) হিন্দু ধর্মে মোক্ষ লাভের পথ কি ?
2) শিখ ধর্মে কি ভাবে 'একেশ্বরবাদী' তা ব্যাখ্যা কর।
3) জৈন 'অনেকান্তবাদ' বলতে কি বোঝো ?
4) শিখ ধর্মে মরণের ওপারে জীবন কে কি ভাবে ব্যাখ্যা করা হয়েছে ?
5) জৈন ধর্মে 'সপ্তভঙ্গি নয়' ব্যাখ্যা কর।

D) Answer any one (Essay type answers) **10x1=10**

1) জৈন ধর্মে কি ভাবে পঞ্চমহাব্রতের গুরুত্বের কথা বলা হয়েছে ?
2) শিখ ধর্মে ঈশ্বরের কি ব্যাখ্যা দেওয়া হয়েছে ?

***